Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 13 июль • Сешанба • № 80 (14108) ترکستان TURKİSTAN Нархи 10 сўм.

КЎРГАЗМА ОЧИШ ТАРАДДУДИ

Ўзбекистоннинг Москвадаги элчихонасида «Компьютер — Марказий Осиё-93» деган мавзуда 2—7 ноябрь кунлари Тошкентда ўтказиладиган халқаро компьютер кўргазмаси режалари билан таништириш маросими бўлди. Кўргазмада қатнашиш учун Ғарбий ва Шарқий Оврупо, МДҲ давлатларининг, Жануби-Шарқий Осиё мамлакатларининг фирмалари, жаҳон ахборот технологияларининг мутахассислари таклиф этилди.

Тошкент Кино уйида ўтказиладиган кўргазма доирасида компьютер техникасини ишлаб чиқаришга, лойиҳалаш ва ишлаб чиқаришни бошқариш тизимларига, компьютер алоқа воситаларига, молия ва банк тизимларини бошқаришга, кичик ва ўртача бизнесга хизмат қилувчи бошқарув тизимларига, таълим берувчи тизимларга бағишланган семинарлар ўтказиш мўлжалланмоқда. Мактаб ўқувчилари ва талабалар учун ёшлар компьютер шаҳарчаси ташкил қилинади.

БОЛА ҚУТҚАРИЛДИ

Ёз мавсуми бошланиши билан Бухоро шаҳри яқинидаги Тўдакўл сув ҳавзаси дам олувчилар билан гавжум бўлади.

9-қурилиш бошқармаси жамоаси ҳам кўл атрофида ҳордиқ чиқаришга келган эди. Олти ёшли Саша Айимбетов катталар эътиборидан четроқда чўмилмоқчи бўлди. У сузишни билмагани учун сувга чўка бошлади. Тасодифан бу ерга келиб қолган Ўзбекистон — Греция қўшма корхонасининг бош директори Георгий Псорамастис чўкаётган болакайни қутқариб қолди.

Ҳозир Саша Коғон туман касалхонасида даволанмоқда. Унинг ота-онаси халоскорга миннатдорчилик билдирди.

ҲИНДИСТОНЛИК МЕҲМОН — БУЛОҚБОШИДА

Яқинда Бомбейдаги йирик экспорт корхоналаридан бирининг мутахассиси Ашиш Кидживал Андижон вилоятидаги янги ташкил этилган Булоқбоши туманида меҳмон бўлди. Ҳиндистонлик меҳмон ташрифидан мақсад бу ерда тиббиётга оид бирор кичик корхона очиш ва дори-дармон ишлаб чиқаришни йўлга қўйишдан иборат экан. Ашиш Кидживалнинг таклифини туман ҳокими А. Жалилов ва бошқа раҳбарлар бажонидил қабул қилдилар.

Булоқбошида дори-дармон ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш борасида тузилган шартномаларнинг охири ҳайрли бўлса, ажаб эмас.

«МАДАД» ЁРДАМ БЕРАДИ

Уйчи тумани деҳқонларининг ихтиёрий ёрдамчилари пайдо бўлишди. Туман Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг ташаббуси билан маҳаллий мактаб юқори синф ўқувчилари ёзги меҳнат отрядларига бирлашдилар. «Мадад» деб номланган шу отрядлардан ҳар бири 10—12 кишидан иборат. Улар ёрдамга муҳтож бўлган жойга зарур пайтда етиб боришади. Кўкламги ёғингарчилик сабабли ғўзалари кўпроқ шикастланган бригадаларга йигит-қизлар гуруҳлари бириктириб қўйилган.

Мактаб ўқувчиларининг меҳнатига катта ёшдаги деҳқонларнинг иши каби ҳақ тўланади. Моддий манфаатдорлик тартиби туфайли кўнгилли ёрдамчилар кўпайса кўпаймоқдаки, асло камаймаяпти.

Косонсой, Чуст туманларида ҳам шундай отрядлар тузилди.

ЯПОН ТЕЛЕВИЗОРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИЛАДИ

Гулистон шаҳрида япон телевизори ва видеомагнитафонлари ишлаб чиқариладиган бўлди. «Сирдарё» савдо уйи жамоаси Хитойнинг «Дзедун» компанияси билан замонавий технология асосида ишлайдиган қўшма корхона қуриш ҳақида шартнома тузди.

Шартномага кўра, янги йилдан бошлаб бир кеча-кундузда 45—50 телевизор ва видеомагнитафон савдо шоҳобчаларига чиқарилиб, анча арзон нархда сотилади. Кўрилган фойда иккала корхона ўртасида тенг бўлинади. Беш йилдан сўнг эса қўшма корхона бутунлай «Сирдарё» савдо уйи ихтиёрида қолади.

ОИЛАВИЙ ДЎСТЛИК КЛУБИ

Тошкентда республикамиз билан АҚШ ўртасидаги ҳукуматга қарашли бўлмаган алоқаларни ривожлантиришга кўмаклашувчи жамоат клуби тузилди. Унга «Френдшип форс интернешнл» («Халқаро дўстлик кучлари») номи берилди. Халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмасида мазкур жамоат клубини таништириш маросими бўлди.

Бундай клублар жаҳондаги 60 дан ортиқ мамлакатда ташкил этилган. Уларнинг асосий вазифаси турли давлатларнинг оддий фуқароларига оилавий борди-келди йўли билан бошқа халқларнинг ҳаёти, турмуши, анъаналари билан танишиш имкониятини яратишдир.

«БИЗ СЕНИ СОҒИНДИК, ЎЗБЕКИСТОН!»

ЎТГАН БИР ҲАФТА ДАВОМИДА ТУРКИЯДА ТАҲСИЛ ОЛАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОНЛИК ИККИ МИНГ ТАЛАБАНИНГ ҲАММАСИ ЁЗГИ ТАЪТИЛ КУНЛАРИНИ ЎТКАЗИШ УЧУН ОНА ЮРТЛАРИГА ҚАЙТИШДИ

Туркия ҳаётимизга шунчалик шиддат билан кириб келди-ки, бугун у ҳақда нафақат Президентимиз, балки оддий дала заҳматкаши ҳам ўз тасаввурига эга. Бир қатор шартномалар, қўшма корхоналар фаолияти кўз ўнгимизда ривож топмоқда. Республикамизнинг етук фарзандлари Туркиянинг обрўли, илғор дорилфунунларида ўқишмоқда.

Ривожланган давлатлар сафидан ўрин олган мазкур мамлакат ҳақида ҳали тўла тасаввурим йўқ. У ерда бўлиш насиб этмаган. Ният холис экан. Вазирлар Маҳкамасининг махсус фармойиши билан Туркияга, талабалар ҳузурига борадиган бўлиб қолдик. Бир-икки кун елиб-югуришдан сўнг сафар учун зарур бўлган барча ҳужжатлар тайёр бўлди. Энди йўлга. Самолётга ўтирсак бўлди, у ёғи бир қадам.

9 июль куни эрталаб, кўнгилга яхши истак, ниятларни жо қилиб, сафарга отландик. Тайёрагоҳга учиш вақтидан 2,5—3 соат олдин келинди. Шарт шамойили шунақа экан. Илгари хорижда бўлмаганман. Орзу қилинган холос. Бир гуруҳ тижоратчи-саёҳатчилар билан чипталарни, юкларни, хориж паспортини рўйхатдан ўтказдик-да, улкан авиалайнер «Ил-86» салонига чиқдик.

Самолётда қандай учганлигимиз-у, унда 4 соату 45 минут вақтни қандай ўтказганлигимиз ҳақида ёзишимнинг ҳожати бўлмаса керак. Хуллас, Истанбулга, Ота Турк тайёрагоҳига қўндик. Олдимизда икки соатлик тиғиз иш турарди. Чунки биз учиб борган аэробусда яна талабаларни олиб қайтишимиз керак эди. Бунинг устига Туркияга келганлигимиз ҳақида хориж паспортига белги қўйдиришимиз ва яна Тошкентга йўл олиш учун чиптамизни расмийлаштиришимиз зарур. Ва яна муҳим бир иш бор. У ҳам бўлса, республикамиз вакилларини турк тупроғида суратга олиш. Имкон қадар улар билан суҳбатлашиш даркор. Ишимиз қанчалик тиғиз бўлмасин, ҳаммасига улгуриш шарт. Йўқса, журналистга маҳорат не керак. Қолаверса, ҳамроҳларимиз — Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги вакиллари билан аэропортни айланмоқчимиз. Ахир шунча жойдан келиб, бирон нарса харид қилмасак, бўлмас.

Бир зумда ҳаммаси чиппакка чиқди. Тайёрагоҳдаги дўконларнинг бир-иккитасига мўраладиг-у, бу ерда манзара бутунлай ўзгача эканлигига ишонч ҳосил қилдик. Бир дона (балки бир нечтадир) сақичнинг нархи бир АҚШ доллари эканлигини эшитиб, ҳафсаламиз пир бўлди. Уч дона музқаймоқнинг саккиз долларлиги эса бу ердан ҳеч нарса олиб кетолмаслигимизни рўйи рост кўрсатди. Чиройли қилиб безатилган, ўзи юрар ўйинчоқ машинанинг 132 долларлигига ишонишимизни ҳам, ишонмаслигимизни ҳам билмай қолдик. Шу ерда имон келтирдим. Барибир ўзимизда — Ўзбекистонда яхши. Худога шукур!

Дўконларни айланаётиб, ҳамюртларни учратиб қолдик. Сўрашдик. Улар бизга кўп нарсаларни гапириб беришди. Сўнгра болаларни тайёрагоҳ биноси қаршисида суратга олдим. Уларнинг айтишича, талабаларнинг баъзилари биз билан қолганлари эса икки соатдан кейин махсус рейсда Тошкентга учишар экан.

Бизнинг эса учиш вақтимиз яқинлашаётган эди. Улар билан Тошкентда бафуржа гаплашиб олишга келишдик-да, хайрлашдик.

Аэробусга чиқиб, жойлашиб олганимиздан сўнг, фаолиятни давом эттирдим. Туркиядан Ўзбекистонга қайтаётган талабалар билан суҳбатлашдим.

Муродилла ЭШМАТОВ, докторант:

— Биз тўққиз ой мобайнида Измир шаҳридаги турк тилини ўрганиш марказида ўқидик. Мен молия институтидан Туркияга келганман. У ерда пул айланиши ва унинг иқтисодиётдаги роли, пул оқимлари, инфляциянинг социал-иқтисодий жараёнлари, пул кредит сиёсати, марказий банкнинг пул-кредит сиёсатини тартибга солишдаги ўзига хос хусусиятлари, мамлакатдаги эмиссия операциялари ҳамда пул массаси устидан назоратнинг ўрнатилишини ўргандимиз. Марказда 70 нафар докторант бор.

— Турк тилини ўрганиш қийин бўлмадими!

— Йўқ. Биз учун жуда осон кечди. Балки бу туркларнинг бизга бўлган муносабати яхшилигидан бўлса, ажабмас.

Ғулом ТОИРОВ, докторант:

— Туркларда миллий ғурур жуда кучли экан. Улар ўз тилини, миллатини улуғлашади. Биз ҳозирча тил ўргандик.

— Аэропортдаги дўконларни кўриб, ҳавас қиласан, киши. Аммо нарх-наво баланд.

— Тўғри, бироқ шаҳарда бу ердагидан икки-уч баробар арзон. Саноат моллари қиммат, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари уларга нисбатан анча арзон. Биз ойига 750 минг лира оламиз. Бу кунлик турли харажатларимиз учун. Бунинг устига овқат учун алоҳида 600 минг лира беришади.

— Бир доллар неча лирага тенг!

— Шу кунларда 11 минг 100 лирага.

Юнэлла АБДУЛЛАЕВА, бакалавр:

— Мен Термизданман. Измирда турк тилини ўрганяпман. Яна бир йил инглиз тилини ўрганишга кетади.

Туркияда бизни жуда яхши кўришади. Дўконларга кириб қолсак, «ўзимизникилар келишди», дея роса алқашади. Туркларнинг ўзбекларга меҳри жуда баланд.

Сиддиқ ШОМИРЗАЕВ, докторант:

— Биз яна 3 йил ўқиймиз. Шу йилнинг сентябридан бошлаб, Анқаранинг Ўрта Доғи техник университетида кимё технологиясини ўрганаман. Туркларда дори ишлаб чиқариш яхши йўлга қўйилган. Улар патентни асосан Олмониядан олишади.

Иложи бўлса, Туркияга оиламни ҳам олиб кетмоқчиман. Уч нафар фарзандим билан бирга, албатта.

— Сизларни Ўзбекистонда сабрсизлик билан кутишмоқда!

— Биз ҳам Ўзбекистонни жуда соғиниб қолганмиз!

«Ил—86» улкан ҳаво лайнери ҳайбат билан Тошкент тайёрагоҳига қўнди. Талабаларни дўстлари, ота-оналари, қариндошлари қучоқ очиб кутиб олишди.

Муҳаммад АМИН,
«Туркистон» махсус мухбири.

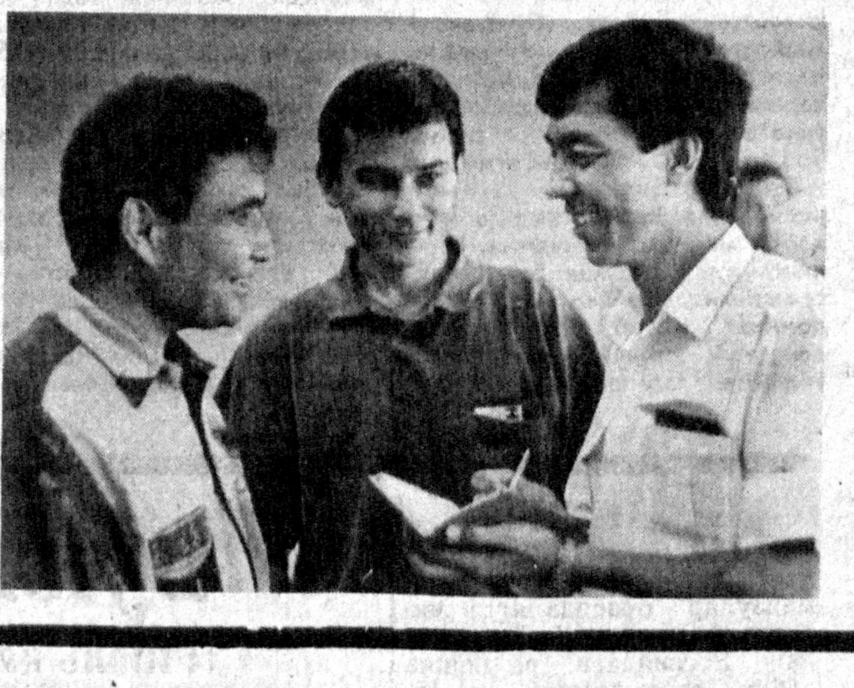

СУРАТЛАРДА: ўзбекистонлик талабалар Истанбул тайёрагоҳида.

МУАЛЛИФ суратга олган. Тошкент — Истанбул — Тошкент.

БАЙРАМ ТАДБИРЛАРИ

Наманган вилоятида ҳаваскорлик жамоаларининг фестивали бошланди. Бу тадбир Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллигига бағишланди. Фестиваль қатнашчилари қўшиқ, рақс, мусиқа, саҳна санъатининг турли жанрларида ўз маҳоратларини намойиш қилмоқдалар.

Вилоят кутубхоналарида ҳам яқинлашиб келаётган шонли воқеа шарафига қизиқарли тадбирлар амалга оширилмоқда. Китобхонлар гурунглари, китоб кўргазмалари шулар жумласидан бўлиб, бу тадбирлар Ўзбекистоннинг бой тарихи, ҳозирги куни, атоқли мутафаккирлари, олимлари ва шоирлари ҳақида ҳикоя қилади. Нодирабегим номидаги вилоят кутубхонасида шу машҳур шоирага ҳамда атоқли давлат арбоби ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобурга бағишланган кўргазма ташкил этилди.

Алишер Навоий номидаги вилоят мусиқий драма ва комедия театрининг жамоаси мустақиллик байрамигача янги спектакли тайёрлаб, томошабинларни хурсанд қилади. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Карим Йўлдошев Шароф Рашидовнинг «Кашмир қўшиғи» поэмасини саҳналаштирмоқда.

Ҳар бир киши байрамда фаол иштирок этиши учун кўпгина тадбирлар бевосита истиқомат жойида ўтади. Бу ишда «Маҳалла» хайрия жамғармаси ёрдам беради.

Наманганликлар байрам тантаналари чоғида фидокорона меҳнати билан ёш мустақил республикамиз қудратини мустаҳкамлаётган кишиларга алоҳида эътибор беришга аҳд қилдилар.

(ЎзА мухбири).

ТОШКЕНТ ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИБ

Урганч шаҳар ҳокимиятида шаҳарликларнинг катта гуруҳига квартирага хусусий эгалик қилиш ҳуқуқини берадиган шаҳодатномалар топширилди. Уларнинг кўплари квартираларни текинга олдилар. Республика президентининг фармонларига мувофиқ, Улуғ Ватан уруши фахрийларига, педагогларга, тиббий ходимларга, ижодий уюшмаларнинг аъзоларига, бошқа тоифадаги фуқароларга квартиралар бепул хусусий мулк қилиб берилмоқда.

Уй-жойни давлатдан сотиб олган кишилар ҳам квартира соҳибига айланди. Ҳозирги иш ҳақи даражаси эътиборга олинса, улар квартира учун оз миқдорда пул тўлайдилар.

Хоразм вилоятида уй-жойларни хусусийлаштириш жараёни анча олдин бошланган, лекин маълум вақтгача иш қийинчилик билан кўчаётган эди. Квартира эгалари билан давлат ўртасидаги ўзаро муносабатлар воситасини янги негизда йўлга қўйиш зарур эди. Маҳкамалараро тўсиқлар, бошқа муаммолар эса бунга тўсқинлик қиларди.

Бу ерда Тошкент тажрибасидан фойдаланиб уй-жой-коммунал хўжалик тизимида махсус хизмат ташкил этилгач, ишлар юришиб кетди. Эндиликда квартирани хусусийлаштириш учун ариза бериш ва зарур миқдордаги пулни тўлаш кифоя.

Бизнинг мусоҳаба

Бир қултум сув қадри

Халқимиз сувни оби-ҳаёт деб бежиз айтмаган. Сувсиз ҳаётни, тирик мавжудотни тасаввур этиш мумкин эмас. Қаерда сув тугаса — шу ерда ҳаёт ҳам тугайди. Сув — инсон ва тирик мавжудот ҳаёт чашмаси. Унинг ўрнини бирор бир бошқа нарса билан алмаштириб бўлмайди. Қиммати эса бебаҳо.

Бу Аллоҳнинг инсонларга, тирик мавжудотга инъом этган саховати. Шундан бобокалонларимиз ва ота-боболаримиз оби-ҳаётни муқаддас билган, оқар сувларни булғатишни, ифлослантиришни, унга чиқинди, ҳатто супуриндини ташлашни кечириб бўлмас гуноҳ деб ҳисоблаганлар. Улар ариқларга ифлос нарса ташлаш ва оқизиш у ёқда турсин, ҳатто бет-қўлини ювишни, таҳорат олишни ҳам лозим кўрмаганлар.

Афсуски, тоталитаризм йилларида халқимизнинг мана шу азалий одати мутлақо унутилди. Сувни ифлослантириш, турли оқавалар билан булғаш, заҳарлаш авжига чиқди. Эндиликда эса бу қусурни кишилар онгидан аритиш ғоят оғир кўчаяпти. Мухбиримизнинг Ўзбекистон Республикаси мелиорация ва сув хўжалиги вазири Рим Абдулович ГИНИЯТУЛЛИН билан мулоқоти мана шу иллатга қарши кураш ва Ўзбекистоннинг «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонунидан келиб чиқадиган вазифалар хусусида борди.

— Рим Абдулович, сув халқимизнинг бебаҳо бойлиги. Лекин унинг қадри, ҳурмати нақадар пасайиб кетганлиги, уни мусаффо сақлашга кишилардаги беparволик ташвишлантиради. Мамлакатимизнинг барча ҳудудларида, катта-ю, кичик сувнинг мусаффо бўлишини, уни тежаб-тергашни унутиб қўйганлигини қандай баҳолайсиз!

— Гапингиз тўғри, бундан бир неча йил муқаддам республикамиздаги жонкуяр сувчиларнинг халқимизга қарата қилган мурожаати газеталарда босилиб чиққанди. Унда сув элимизнинг бойлиги эканлиги, уни қадрлаш, тежаб-тергаш лозимлиги таъкидланиб, инсоннинг меҳр-муҳаббатини уйғотиш ва тарбиялаш бу эса халқимизнинг азалий қадрияти ва мероси ҳисобланишини қайта-қайта уқтирилган эди.

Бу савоб ишни кўпчилик тушуна бошласа ҳам, аммо иш юритишимиз, амалга жорий этишимизда кўпгина қийинчиликлар мавжудлигини кўрсатди. Чунки аввало кишиларнинг онгига таъсир этиш лозим. Бунга исбот излашга ҳожат йўқ. Теварак атрофимизга бир назар ташласак, ҳар бир кунимиз, соатимиз сувдан, сув йўлларидан фойдаланишимизга бевосита боғлиқ эканлигини кўрсатиб турибди. Лекин шунга қарамай, кишиларда ана шу масалага эътиборсизлик, бефарқлик ҳамон ҳукмрон.

Шаҳарлар, қишлоқлар ва овуллар ичидаги ариқлар ўз вақтида тозаланиши у ёқда турсин, улар аҳлатлар билан тўлдирилиб, турли хил ифлос оқавалар ташланаётганлиги буни кўрсатиб турибди. Чунки, болаларга оқиб турган сувга ҳовлингдан чиққан аҳлатни ташлашни буюрсанг, улар ҳеч иккиланмай бу ишни бажаришади. Шу ишни буюрган катта ёшдаги кишиларнинг, ота-оналарнинг сувга бўлган муносабати нотўғри эканлигини исботлаб ўтиришни талаб қилмайди. Улар сув муқаддас эканлиги, ундан кишилар истеъмол қилишини хаёлларига келтириш у ёқда турсин, катта гуноҳ эканлигини ҳам тасаввур этмайдилар. Бу соҳада ҳали қиладиган юмушларимиз кўплигини, тарғибот ва ташвиқот олиб боришимиз лозимлигини кўрсатиб турибди.

Сойларнинг, дарёларнинг ичига нималарни қуриб қўймаганмиз, молхоналар, чўчқахоналар ҳам бор. Уларнинг аҳлатлари, чиқиндилари бемалол сувга оқиб ётибди. Фақат шугина эмас, ҳатто айрим хонадонларнинг ҳожатхоналари ҳам тўғридан-тўғри сувга тушириб қўйилган.

Бунинг устига анҳор ва ариқлар устига деярли ҳамма йўлларини тўсиб, торайтириб, текислаб, баъзи жойларда эса умуман йўқ қилиб ҳовли ва ҳар хил иморатлар тикланган, экин-тикин майдончаларига эгаллаб олинган. Эндиликда эса жала у ёқда турсин кўпроқ ёмғир суви анҳор ва ариқларга тушгудек бўлса ҳамма ёқни сув босиб кетади. Шунда ана шу кимсалар тошқин, сел, жала келди деб жар соладилар. Хўш, бунга ким айбдор? Ахир мана шу анҳор ва ариқлар йўлларини торайтириб қўйган, унинг ичини турли чиқиндилар билан тўлдириб ташлаган шу кимсаларнинг ўзи-ку, айбдор!

Фикримча, шаҳар ва қишлоқларда — хуллас ҳамма жойда кишилардаги оқар сувларга бўлган муносабатни тубдан ўзгартириш вақти етди. Агар шундай қилинмаса 5—6 йил ичида бошимиз офат деган нарсадан чиқмайдиган бўлиб қолиши аниқ. Нега деганда минг йил бурун осмондан қанча сув тушган бўлса, ҳозир ҳам шунча ёмғир ёғаётгани аён.

— Сувга бўлган муносабатни болаликдан тарбиялаш муҳимдир. Чунки ота-она ёшликда боласига қандай тарбия берса, катта бўлганида у ҳам шундай йўл тутади, ўз фарзандларини шундай тарбия этади. Бу ўринда ўтмиш қадриятларимиздан, шариат қонун-қоидаларидан фойдаланишга сиз нима дейсиз!

— Фикрингизга юз фоиз қўшиламан. Менинг дилимдаги гапни айтдингиз. Ота-боболаримизнинг минг йиллик шариат қонун-қоидаларига назар ташлаш фойдадан холи эмас. Мисол учун, шариатда қоидаларига кўра, сув йўлларини керакли даражада сақлаш ва ишлатиш учун атрофида кераклигича (500 чўзим) ер берилади ва ажратилади.

Хўш, буни қандай англамоқ керак? Бу — сувнинг атрофини эгаллашга ҳеч кимнинг ҳақи йўқ, чунки тозалаш ва сувни тоза тутиш учун, сув ўз муҳофаза зонасига эга бўлиши керак, деган гап. Биз бўлсак Сирдарё, Амударё, Зарафшон, Корадарё, Чирчиқ, Оҳангарон, Майлисой, Тентаксой ва ҳоказо дарёларни ичига кириб эгаллаб олиб, дунёда қандай чиқинди ва аҳлат бўлса унга ташлаб, озгина сув келса ҳам войдод, офат келди деб оламни бошимизга кўтарамиз. Аслида эса бунга ўзимиз айбдор эканлигимизни бўйнимизга олмаймиз.

Агар сувга эга бўлган шахс сувга муҳтож бўлган шахсга, сувдан фойдаланишига қаршилик қилса ва бу шахсда ўзини ва мол-рўзғорини сувсиз қолиб ҳалок бўлиш хавфи туғилса, у сувга эгалик қилувчига қарши қурол билан курашишга ҳақи бор, дейилади яна шариатда.

Бу ҳеч кимнинг сув менинг ҳудудимдан ўтади, мен сувнинг бошидаман, шулар туфайли мен сувнинг эгасиман деб бировларнинг улушига тегишли сувга даъво қилишга ҳеч ҳақи йўқ эканлигини исботлайди.

Бизда бўлса миробларнинг ёз бўйи асосий қиладиган иши сувни бировдан бировга ўтказиб бериш бўлади, чунки юқорида кўрсатилганидек ҳар бир хўжалик раҳбари, туман ҳокими сувни ўзимга қанча керак бўлса, шунча оламан, деб ҳаракат қилади. Пастроқда яшовчи инсонларнинг турмуши, тақдири билан уларнинг иши йўқ.

Яна шариат қоидаларига мурожаат қиладиган бўлсак унда сувдан фойдаланадиган шахслар ўз ҳисобидан дарёларни тозалаш, чуқурлаштириш ва қирғоқларини мустаҳкамлаш ишларини бажаришлари шарт эканлиги таъкидланади. Яъни кимки шу ишлардан бош тортса, қозининг талаби билан ҳақини тўлаши керак, тўламаган тақдирда сувдан фойдаланиш таъқиқланган.

Асрлар давомида ота-боболаримизнинг сувдан ва сув иншоотларидан фойдаланиш тўғрисидаги қоидалари мана шундай бўлган. Улардан биз ҳозир сувдан фойдаланишда ва сув иншоотлари, ариқ, дарёлар ҳолатига эътиборсизлик билан қарашимиз туфайли қандай камчиликларга йўл қўйяётганимиз аниқ-равшан кўриниб турибди. Истиқлол, давлатимизнинг келажаги ҳақида ўйлайдиган бўлсак ўтмишдаги мана шундай ижобий тажрибаларни қайта тиклашимиз, бу ишларни ҳеч ким биз учун келиб қилиб бермаслигини англаб етишимиз зарур. Ҳар бир ишни бошидан бошлашимиз ва бунинг учун ҳукумат қарорини кутиб ўтирмаслигимиз яққол кўриниб турибди.

— Мутлоқ давлатнинг ер, сув мулкини марказлаштириш ана шу ресурсларни бошқаришда ва тасарруф қилишда вазирликлар ҳамда маҳкамаларнинг тенг ҳуқуқларини поймол бўлишига олиб келди. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида» Қонун қабул қилди. Уни амалга ошириш борасида нималар дея оласиз!

— Ўзбекистон Республикасининг «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонуни биз кўпдан кутган айни муддао бўлди. Бу ҳужжатда сувга доир муносабатларни тартибга солиш, аҳоли ва халқ хўжалиги эҳтиёжлари учун сувдан оқилона фойдаланиш, сувни булғаниш, ифлосланиш ва камайиб кетишдан сақлаш, сувнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уни бартараф қилиш, сув объектларининг ҳолатини яхшилаш, шунингдек, сувга доир муносабатлар соҳасидаги корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, деҳқон хўжаликлари ва фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасидаги масалалар қонуний тарзда ҳал

(Давоми 3-бетда).

Лицей янгиликлари

Янгиариқ туманида очилган Хоразм вилояти қишлоқларидаги биринчи лицей ўқувчиларни қабул қилишга тайёр. Горький номли мактабнинг яқинида қуриб битказилган бинода кабинетларни компьютерлар, бошқа техника билан жиҳозлаш тугалланмоқда, қабул комиссияси эса лицейда ўқишни хоҳлаган талабгорларни тест усулида синовдан ўтказади. Лицейга жами 200 йигит-қиз қабул қилинади.

Бу ўқув юртида математика, физика, информатика асосий фан ҳисобланади. Таълим энг замонавий усуллар билан олиб борилади.

Ўқувчилар ўз она тилидан ташқари инглиз ва рус тилларини ҳам чуқур ўрганади.

Уни биринчи синфни муваффақиятли битирган ўқувчилар тумандаги хўжаликлар республиканинг, бошқа мамлакатларнинг олий ўқув юртларига ўқишга юборилади. Лицей ташкилотчиларининг фикрича, бу ўқув юрти Хоразм вилояти хўжаликлари ва корхоналари учун жуда зарур бўлган юқори малакали ходимлар тайёрлашнинг ишончли базасига айланади.

* * *

Янги ўқув йилидан бошлаб Андижонда 120 ўқувчига мўлжалланган яна бир ўғил болалар лицейи очилади.

Сариосиё туманидаги 16-қишлоқ ҳунар-техника билим юрти базасида лицей ташкил этилди. Унда ўрмон хўжалиги ва сув хўжалиги қурилиши мутахассислиги бўйича кадрлар тайёрланади. Лицейга дастлабки ўқув йилида 200 дан ортиқ талаба қабул қилинади. Кириш имтиҳонларини фақат «аъло» ва «яхши» баҳога топширган ёшларгина бу ерда ўқиш ҳуқуқига эга бўлади. Улар давлат ҳисобидан кийим-бош ва ётоқхона билан таъминланади. Лицейни имтиёзли тугатганлар Тошкент ва Термиз дорилфунунларида ўқишни давом эттиришни мумкин.

Кеча бугун эртага

● ХУЖАНД шаҳрида «Сано» Тожикистон — Америка қўшма корхонаси ишга тушди. Ҳозир бу ерда 300 нафар ишчи меҳнат қиляпти. Корхона тўлиқ ишга тушгач, 4000 киши иш ўрни билан таъминланади. Корхонада Ленинобод вилоятининг Ашт, Хатлон вилоятининг Данғара туманларида янги технология асосида етиштирилаётган пахта толасидан «Жинси» матоси тўқиб чиқарилмоқда.

● СОБИҚ СССРнинг собиқ Президенти М. С. Горбачевнинг она ватани бўлмиш Ставрополь ўлкасини ҳам республика, деб эълон қилишга ҳаракат қилинмоқда.

● МОСКВАДА бензин яна қимматлашди. Эндиликда АИ-76 бензини 95 рубл, АИ-92 бензини эса 100 рубл бўлди.

● ТОЖИКИСТОНДА таниқли сиёсат ва жамоат арбоби Жаббор Расулов таваллудининг 80 йиллиги нишонланди. Ж. Расулов кўп йиллар давомида республикада юқори раҳбарлик лавозимларида ишлаб, катта бунёдкорлик ишларини амалга оширишга ҳисса қўшган.

● РОССИЯДА АҚШ долларининг рублга нисбатан қиммати кун сайин пасайиб бормоқда. Москвада банклараро валюта биржасида бўлиб ўтган сўнгги савдо-сотиқда бир Америка доллари 1045 сўмга сотилди.

● ЎЗБЕКИСТОН деҳқончилик-саноат акционерлик-тижорат банки билан Туркиянинг давлат зироатбанки тузган Ўзбекистон—Туркия банки «Ўтбанк» деб атала бошлади.

Тошкентда акционерларнинг биринчи йиғилиши бўлиб, унда таъсис ҳужжатлари имзоланди.

● ОЛТИТА мусулмон давлати, шу жумладан, Миср Араб Республикаси Босния ва Герцеговинадаги вазиятни бартараф этиш юзасидан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасида «Кенг миқёсли режа» ишлаб чиқди. Бугун Мисрдаги «Ал аҳром» газетасининг хабар қилишича, Босния ва Герцеговинадаги аҳвол ҳаддан ташқари ёмонлашиб, республика бир неча қисмга бўлиниб кетиш хавфи пайдо бўлгач, мусулмон мамлакатларининг бу ташаббуси миллатлар ҳамжамияти муҳокамасига тақдим этилди.

● АМРИҚО дипломатиясининг Яқин Шарқдаги дастурлари мувофиқлаштирувчиси Д. Росс кеча Дамашққа келди. САНА ахборот маҳкамасининг хабарига кўра, Сурия ташқи ишлар вазири Ф. Шараа билан биринчи учрашув чоғида Араб—Исроил музокараларининг ўнта даврасидан сўнг сулҳ жараёни якунлари кўриб чиқилди.

● АҚШ Президенти Б. Клинтон Амриқо — Россия муносабатларининг ривожланишидан мамнуният изҳор этди.

Б. Клинтон Амриқонинг Жанубий Кореядаги ҳарбий хизматчилари билан учрашди. Ғарб билан Шарқ ўртасидаги «совуқ уруш» тугагандан кейин ҳам дунёнинг баъзи жойларида тинчликка хавф солинаётган бўлса-да, АҚШ бир неча йил мобайнида мудофаа харажатларини имкони борича қисқартиради, деди у.

«Ўқитувчи» учун таътил йўқ

Мактаб ўқувчиларининг аксарияти мазза қилиб таътилга чиқиб олишди. Ана-мана дегунча, устозларимиз ҳам дам олиш вақтлари бўлиб қолди. Лекин «Ўқитувчи» нашриёти шу икки ой давомида нима билан шуғулланарканлар? Уларда ҳам таътил борми? Шундай савол билан биз нашриёт Бош директори Олим МИРЗАЕВга мурожаат қилдик.

— Қайда, биз учун айни иш вақти бошланган. Мустақил давлатнинг пойдевори ёшлар. Уларнинг тарбияси билан боғчаданоқ, мактабданоқ шуғулланишимиз керак. Ҳар томонлама баркамол, илмли бўлишларини таъминлаш бизнинг олий бурчимиздир. Кўнглингизга келмасин, бу гаплар асло «қизил гап» эмас. Бу ҳақиқат. Умуман, ўзини, ўзлигини англаган жамият эътиборини аввало халқ таълимига қаратмас экан, бошқа соҳалар илгари силжиши даргумон. Жаҳонда обрў топаман, деб ўйламаса ҳам бўлади.

Ўқитувчи қанчалар тажрибали бўлмасин, қўлида етакчи қўлланма бўлмас экан, мақсадига етишмайди. Уста — қўлидаги қуроли билан уста. Ўқитувчининг қуроли эса дарсликлардир. Нашриётимиз ана шу «асбоб»ни яратади.

— Лекин ишлар силлиқ кетмаётган бўлса керак?

— Ҳа, оддий қоғоз, тўйқоғоз, картон етишмаяпти. Агар бизнинг корхона фаолияти фақат қоғозларга суянганини назарга олсак, аҳволимиз нечоғлиглигини тушунишингиз мумкин. Бўёқлар ҳам ошиб-тошиб кетмаган. Аммо у йўқ экан, бу етишмаяпти, деб ўтираверсак, ўтиравермиз. Биз учун осмондан одам келиб ишламайди, муаммоларнинг ечими ҳам топила қолмайди. Ҳозир қўлимиздан келганча янги нусхада дарсликлар чиқаришга ҳаракат қилаяпмиз. Излаган чорасини топади.

«Ўқитувчи» нашриёти бу йил 23 миллион нусхада 70 номдаги дарслик чиқариши керак. Шу кунгача 13 миллиони чиқди. 3 миллион дарслик эса босмадан чиққан, лекин муқовабоп материал йўқлиги сабабли туриб қолган. 3 миллион дарсликка эса на қоғоз бор ва на муқовабоп ашё.

— Олим ака, 1993—94 ўқув йилларида мактаб ўқувчилари қандай янги дарсликлар билан танишадилар?

— 5-дан 11-синфга қадар ўғил-қизлар учун «Ўзбекистон адабиёти», 8-синф учун шу кунга қадар камёб саналган мусиқа китоблари нашрдан чиқди. 7-синф тарбияланувчилари инглиз тилидан, 8-синфлар Ўзбекистон жуғрофиясидан янги дарсликлардан фойдаланишлари мумкин.

Яна гап қоғоз масаласига келиб тақалади. Ҳозир биз бу ашёни Россиядан олаяпмиз. Лекин улар қоғоз беришни тўхтатиб қўйишса, нима бўлади? Ҳар нечук бўлганда ҳам воқеаларнинг бу зайл ўзгариш эҳтимоли борлигини назардан қочирмаслик керак. Шунинг учун ҳам ўзимизда тезкорлик билан қоғоз ишлаб чиқариш масаласини кўтариш, қоғоз ишлаб чиқариш саноатини йўлга қўйиш лозим.

Шу кунларда нашриётимиз хориж технологияси ва дарсликларини ўрганишга муккасидан кетди, десак хато бўлмайди. Яъни Болгария, Чехословакиядан турли китоблар олиб келдик. Уларни таржима қилаяпмиз. Туркия давлатининг мактаб ўқувчилари учун дарслик китобларини ҳам ўрганиб чиқмоқдамиз. Мақсадимиз хорижий давлатларнинг таълим тизимини ўрганиш, ўқув адабиётининг намунавий томонларини ўз иш фаолиятимизга жорий қилишдир.

«Ўқитувчи» нашриётининг бу йил босмадан чиққан дарсликларини бирма-бир кўздан кечирдик. Варақлаб кўрдик. Ранглари қувноқ, суратларга бой китоблар болаларга ёқиши аниқ. Афсуски, бадиий жиҳатдан маҳорат билан безатилган бу дарсликларнинг баъзиларини муқоваси қалин қоғоздан эмас. Сабаби эса аниқ, картон қоғоз тақчил. Лекин ўйлаймизки, бу аҳвол ҳам вақтинчалик. Директорнинг саъй-ҳаракатлари тез орада нашриётнинг ишини тўла-тўкис йўлга тушиб кетишига олиб келса, ажаб эмас. Хуллас, «Ўқитувчи» нашриётида иш айни қизғин. Уларнинг бугун қилаётган ҳаракатлари келажак учун бесамара кетмайди.

Яшнар КАРИМОВА

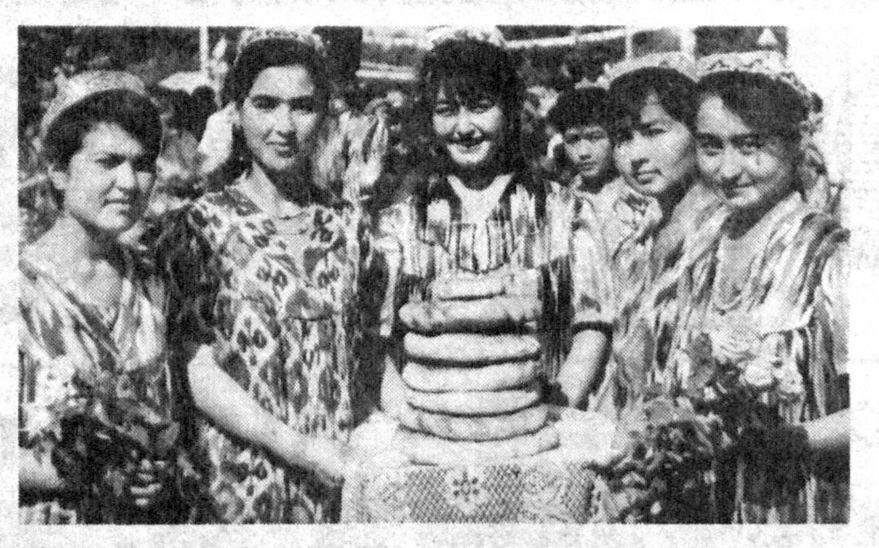

«ГУЛЛА, ЯШНА, ЖОН АНДИЖОНИМ»

Аслида мен Бўзга жуда кўп ёшларнинг устози, истеъдодли адиб ва журналист Мирзакарим Пирматовнинг хотирасига бағишланган ёдлов кечасида иштирок этиш ниятида жон-дилим билан отлангандим. Бўз менга ҳам бегона эмас. Бу юртда талабалигимизнинг энг қайноқ кунлари — пахта мавсумларини ўтказганмиз. Лекин Бўзнинг саратонини сира кўрмагандим, қандай бўларкин, деган хаёллар билан автобусда кетарканмиз, Шаҳрихон билан Бўзни туташтирувчи «Уч қиз» ҳудудига ўрнатилган Заҳириддин Муҳаммад Бобур ва тумандаги эл оғзига тушган «Ўрмон» хиёбонининг адоғидан макон топган Нодирабегим панноларига кўзим тушиши биланоқ бу ерда қандайдир каттароқ тантанага ҳам тараддуд кўрилаётганини кўнглим сезди.

Дарҳақиқат, биз Бўзга Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги, Бобур таваллудининг 510 йиллиги ҳамда Нодирабегим таваллудининг 200 йиллигига бағишланган «ГУЛЛА, ЯШНА, ЖОН АНДИЖОНИМ» шиори остида вилоят санъат ва меҳнат фестивалини ўтказиш учун тайёргарликнинг энг авж ва сўнгги кунида келиб қолибмиз. Қувониб кетдим. Хушнуд кайфиятдаги одамлар билан тавжум кўчаларда юриш яхши-да! Қолаверса, ҳаммамиз ҳам байрамларни соғинганмиз. Айниқса, у элимизнинг миллий маданияти, санъати, ҳунармандчилиги, қўйингки, бутун дид ва заковатини кўз-кўзлайдиган катта халқ сайлига айланиши муқаррар бир кун бўлса! Суюнмай бўладими!

Бизда Бўзнинг янги ёш раҳбари Адҳамжон Ўринбоев билан суҳбатлашиш истаги туғилди. Айниқса унинг ўзимиз билан деярли тенгдош эканлигини эшитгач, ҳеч иккиланмай ҳоким ҳузурига кирдик.

ҲОКИМ БИЛАН СУҲБАТ

— Адҳамжон, Мирзакарим акамизнинг энг сўнгги асари «Моҳларойим» романини чоп этишни ҳокимият ўз ҳомийлигига олганини ва бу китоб харажати учун бир неча миллион сўмлик маблағ ажратганини эшитиб бошимиз кўкка етди.

— Биз «МОҲЛАРОЙИМ»ни тезроқ чоп эттиришга ҳаракат қилаётган бўлсак, бу фақат марҳум адиб ва унинг рафиқаси шоира Мукаррама опаларимизнинг ҳурматлари учунгина эмас. Асосий сабаб бошқа. Биз Нодирабегимдек ўзбек шеъриятининг энг муносиб маликаси ҳақида жуда оз маълумот биламиз. Шунинг учун ҳам мен бу асар туманимиздаги ҳар бир хонадоннинг китоб жавонларидан жой олиши керак деб ўйлайман. Шу пайтгача, ўзим ҳам Моҳларойим ҳақида бирорта йирикроқ бадиий асар ўқимаганман. Биз кутган ана шу асар учун ўзимизнинг юртдошимиз, яна ҳам ўзбекчароқ қилиб айтадиган бўлсак қабрдошимиз Мирзакарим ака қанча заҳматлар билан умрининг энг сўнгги йилларини бағишлаган экан, бизнинг ҳаракатларимиз у кишининг меҳнатлари олдида дарёдан томчи холос!

— Раҳмат сизга! Савоб ишларингиз кўпаяверсин. Энди кўнглингизга олмасангиз, шу баҳонада сизга бир нечта саволлар билан мурожаат қилсам!

— Марҳамат.

— Сиз ҳоким бўлганингизга қадар туман миқёсида раҳбарлик лавозимида ишламаган экансиз. Давлат хўжалиги директорлигидан тўппа-тўғри 20 минг кишилик туманга элбоши бўлиш... Қийналмаяпсизми!

— Ростини айтайми — совхозни бошқариш туман бошқаришдан қийинроқ. Мен ҳозир назорат қиламан, унда ижрочи эдим. Бу ерда ўйлашга, ишларни режалаштиришга имконият бор. Қолаверса, мени ҳар соҳада суяб турадиган ишончли таянч нуқталари бор, зиёли одамлар атрофимда. Шунинг учун бўлса керак, ҳозирча қийналганим йўқ.

— Юртдошларингиз сизнинг айрим фазилатларингизни Бўзнинг собиқ саркори марҳум Мирзажон Иминовга ўхшатишаяпти (Илойим, умрингиз ўхшамасин!) Ўзингиз нима дейсиз!

— Афсуски, Мирзажон Иминов билан ҳаётлик чоғларида учрашиш, танишиш менга насиб бўлмаган. Лекин одамлардан эшитганларим орқали у кишидаги юртни ободонлаштириш, қурилиш ишларига эътибор бериш хусусиятларини жуда қадрлайман.

Айтишларича, Мирзажон ака бирор ишни амалга оширишдан олдин ҳамма хўжалик раҳбарларини тўплаб маслаҳат сўраб, бор таклифларни эшитаркану, пировардида, барибир ўз режасини амалга оширар экан. Маслаҳат сўрашнинг боиси эса кимларнинг ўзи билан ҳамфикр эканлигини билиб олиш холос. Эшитишимга қараганда, Иминов раҳбарлик қилган пайтларда Бўзда бир кечада битта иморат битиб кетган ҳоллар ҳам бўлган экан. Қойил қолиш керак-да!

— Қайси одатингиз ўзингизга ёқмайди!

— Ҳаммани сенсирайдиган одатим бор. Ўша одатимни ҳеч ташлолмаяпман.

— Оилада тўнғич фарзанд экансиз. Ўнта ука-сингилларни уйли-жойли қилишда ота-онага ҳамқадам бўлиш ҳам осон эмасдир-а!

— Ҳа, биз оилада, 4 қиз, 7 ўғилмиз. Мендан кейин олти укам кетма-кет туғилган, қолганлари қиз. Кўп бола ўстириш, менинг назаримда, гўдаклик чоғларида ота-она учун қийин бўлса ҳам, улғайгач яхши. Биз тўй-пўй қиладиган бўлсак ҳам қўлга сув қуядиган изламаймиз. Ҳамма ёрдамчи ўзимиздан чиқади ва ҳамма юмуш имм-жимида битиб кетади. Ундан кейин биз 15 йил олдин 20 гектар ерни ижарага олганмиз. Ўша еримиздан анча-мунча даромад қиламиз. Картошка-пиёз учун ҳеч қачон бозорга бормаганмиз.

— Агар мумкин бўлса, туман аҳолисининг олдида кўндаланг бўлиб турган муаммолар ҳақида ҳам гапирсангиз!

— Муаммоларнинг ҳаммасини сизга айтиб қўйсам ҳокимга нима иш қолади? Мусулмончилик аста-секинлик билан деганларидек, барча муаммоларимизни ўзимиз баҳоли қудрат ҳал қилиш нияти билан яшаяпмиз.

— Адҳамжон, мана уч ойдан зиёдроқ вақт ичида анча-мунча ишларни дадил амалга оширибсиз, хусусан, чорвачиликни, газлаштиришни йўлга қўйиш, бир неча бадиий асарларнинг чоп этилишига ҳомийлик қилиш... Бу ишларни юритиш учун чакана маблағ керакми! Бозор иқтисоди деган бир шароитда яшаётган бўлсак...

— Биласизми Замирахон, мен пул топишнинг йўлини ипидан игнасигача ўрганиб кетганман, лекин бу сирни сизга айтолмайман. Узр!

— Сиз техникумни, олий билимгоҳни тамомлаганингизга қарамай, ҳозирги кунда ҳам ҳуқуқшунослик куллиётида талаба экансиз. Бунинг сабабини-чи! Билсак бўладими!

— Бўлади. Мен «Шаҳрихон» давлат хўжалигида директорлик қилаётганимда қонунни бузиб қўйганлигим туфайли кўп марта панд еганман. Раҳбар қонун йўли билан ҳам талаб қила билиши керак экан, қолаверса, бу ёғига хато қилмаслик учун ҳам шу куллиётга кириб ўқияпман.

— Адҳамжон, сизга сўнгги саволим: ҳоким бўлишингизни-ку аввалдан билган экансиз. Ҳозир-чи, ҳозир кўнглингиздан нималар кечаяпти!

— Бўзни қўғирчоқдай қилиб қўйиб тракторчилигимга қайтмоқчиман. Бундан баландди бизга баландлик қилади, деб ўйлайман...

КИЧИК ШАҲАРЧАНИНГ КАТТА ДАРВОЗАСИ

Байрам куни тонгданоқ Бўз яна ҳам кўркамлашиб кетди. Шаҳарчанинг бош майдонига ўймакорлик санъатининг такрорланмас намунаси бўлмиш нақшинкор дарвоза орқали ўтар экансиз, эртаклар оламига кириб қолгандек сезасиз ўзингизни. «АРК» дарвозасининг ёнида меҳмонларни қўлларида мустақил республикамизнинг байроқчаларини ушлаган атлас кўйлакли қизчалар ва белбоғли йигитчалар кутиб олишди. Карнай-сурнай наволари, доира садолари одамларнинг кайфиятига ҳамоҳанг бўлиб ҳамма-ҳаммани сайлга чорлайди.

Дарвозадан ўз йигитлари билан от чоптириб кириб келган Бобур ҳамда ёр-ёр садолари остида ташриф буюрган Нодирабегим сиймолари бўзликларнинг ва барча меҳмонларнинг кўнглига ғурур ва ҳаяжон туйғуларини солиб ўтадилар.

Тантанали кутиб олиш маросимидан сўнг фестивал меҳмонлари, туман раҳбарлари, меҳнат фахрийлари ва илғорлари Бўз кинотеатрига Нодира номи берилиши муносабати билан тайёрланган кўргазмани жон-диллари билан томоша қилишди. Дарвоза ичкарисидаги бу кўргазмадан халқимизнинг ҳунармандчилик, мусаввирлик, меъморлик, каштачилик, тикиш, тўқиш санъатининг мақташга арзигулик ноёб намуналаригина жой олганлигини кўриб кўзимиз ҳам, кўнглимиз ҳам қувонди.

Шундан сўнг яқиндагина Мирзажон Иминов номи берилган санъат саройининг ёнига ўрнатилган Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳайкалининг очилиш маросими бўлиб ўтди.

Биз бу тантанада қатнашар эканмиз, чинакам бунёдкорнинг ҳаётлик чоғларидагина эмас, балки ўзининг иккинчи умри давомида ҳам одамларга зиё улашиб, уларнинг кўнглидаги миллий ғурур ва ифтихор туйғуларини ўстирмоққа қодир эканлигига яна бир бор иқрор бўлдик. Бу мўъжизанинг содир бўлишига вақт ҳам, давр ҳам, масофа ҳам, кутилган ва кутилмаган офатлар ҳам тўғаноқ бўлолмас экан...

x x x

Бўзда бўлиб ўтган «ГУЛЛА, ЯШНА, ЖОН АНДИЖОНИМ!» деб номланган меҳнат ва санъат фестивали тумандаги Мирзажон Иминов номли санъат саройида намойиш этилган катта концерт билан якунланди. Биз эса Андижон сафаридан қайтар эканмиз, ҳакамлар ҳайъатининг назарига тушган ғолиблар билан қизиқдик. Улар «Гулистон» жамоа хўжалигидан Бобур сиймосини гиламга туширган Ўктамхон Умарова раҳбарлигидаги гилам тўқувчи қизлар, уй-рўзғор анжомларини қойилмақом қилиб ясаган «Дурадгор» кичик корхонасининг устаси М. Раҳимов, «Меъмор» кичик корхонасида уч қанотли дарвозани ишлаган ўймакор уста Шокиржон Солиев, «Озод» жамоа хўжалигидан от эгарини тайёрлаган Йўлдошбой Тўраев, Бобур жамоа хўжалигидан Бобур ва Нодирабегимнинг 6 метрлик ҳажмдаги суратларини чизган мусаввир Муҳаммаджон Оноров, ва ниҳоят, Заҳириддин Муҳаммад Бобур бюстини ишлаган Рашид Кусабкуловлардир. Шунингдек, фестивалда Саида Зуннунова номидаги педагогика билим юртининг «АТИРГУЛ» ашула ва рақс дастаси, туман халқ таълими бўлимининг ҳаваскорлари, яккакураш, бокс, футбол, тош кўтариш бўйича қатнашган спортчи йигитлар ҳам муносиб баҳо олдилар.

Барибир байрамлар яхши, барибир дийдор ғанимат. Одамлар мана шундай халқ сайлларида яқин-йироқдаги қадрдонларини учратадилар. Карнай сурнай-наволари, жажжи ўғил-қизчаларнинг шодон қийқириқлари кўнглингиздаги маҳзун куйларни бир лаҳзага бўлса-да унуттиради. Катта тантаналар катта юмушларгагина йўл очиб қолмай, балки юракларга эзгулик ва бахтиёрлик уруғини ҳам сочаркан.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА,
Аъзамжон МИРЗАЖОНОВ,
(суратлар)
«Туркистон» мухбирлари.

БЕНАЗИР БХУТТО АРМИЯГА КУНГИЛ СОЛМОҚДА

Маълумки, шу йил июнь ойида Покистон Ислом Республикаси Президенти Ғулом Исҳоқхон мамлакат Бош вазири Муҳаммад Навоз Шарифнинг истеъфога чиқишини талаб қилган эди. Тарафдорларининг сиёсий нуфузига таянган Навоз Шариф ишонч билдириш чоғида асосий рақиби Беназир Бхуттонинг сиёсат саҳнасига қайтишига имкон бермаган эди. РАТА — ТАСС мухбирининг билдиришича, муҳолифият бошлиғи Покистон халқ партиясининг раиси мамлакат пойтахтида ўтказилган матбуот конференциясида ўлкадаги чуқур сиёсий танглик фақатгина муддатдан илгари умумий сайловлар ўтказиш билан ҳал этилиши мумкин, деб алоҳида таъкидлаган.

Муҳолифият саркори «Мабодо сайлов ўтказилмаса, биз армиянинг Бош вазирини ўз ваколатларидан маҳрум қилишга қаратилган барча ҳатти-ҳаракатларни олқишлаймиз», деб айтди.

«АКАСАКА» САРОЙИДАГИ УЧРАШУВ

Токиодаги «Акасака» саройида АҚШ, Канада, Германия, Буюк Британия, Франция, Италия ва Япония шунингдек, ҳозир Оврупо ҳамжамиятида раислик қилаётган Бельгия давлат ва ҳукумат бошлиқларининг учрашуви очилди.

Уч кунлик учрашувда муҳокама қилинадиган сиёсий мавзулар орасида ядро қуроли ва бошқа турдаги қуролларнинг тарқалишига йўл қўймаслик, минтақавий можароларни бартараф этиш, Бирлашган Миллатлар Ташкилотини мустаҳкамлаш масалалари, иқтисодий мавзулар орасида ялпи иқтисодий юксалишни таъминлаш, Россиядаги ва бошқа собиқ социалистик мамлакатлардаги ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш, ривожланаётган мамлакатларга ёрдам бериш ва жаҳон миқёсида атроф-муҳитнинг булғанишига қарши кураш муаммолари бор.

Жаҳондаги етакчи сиёсатдонларнинг бундай йиллик анжуманлари 1975 йилдан буён етти мамлакатдан ҳар бирида галма-гал ўтказилмоқда, бу галги 19-кенгаш Япония пойтахтида тўпланди.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

АВТОМАТЛАШТИРИЛГАН ҚУЛФ

● «ЧАББ» фирмаси яратган қулф «эгасини таниш хусусияти» билан бошқа қулфлардан ажралиб туради. Гап шундаки, бу қулф эшикка ўрнатилиб, унинг калитида, аниқроғи, калитнинг учида микросхема жойлаштирилган. Бундан ташқари қулфда ҳам худди шундай микросхема бор. Калит ва қулфдаги микросхемаларга уй эгаси ҳақида энг керакли маълумотлар жамланган.

Қизиғи шундаки, агар бегона киши калитни қулфга солиб бураса, умуман очилмайди, фақат эгаси бурасагина очилади. Негаки, соҳибнинг ҳар бир ҳаракати ва ҳатто ўзига хос «ҳиди» микросхема хотирасига ёзилган. Энди ўғрининг ҳоли вой бўлса ажаб эмас.

ДАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ОКЕАН ОРҚАЛИ ЭШКАКЛИ ҚАЙИҚДА

● БРИТАНИЯЛИК спортчи Питер Бэрд Россия портларининг биридан эшкакли қайиқда Амриқога қараб иккинчи марта йўлга отланди. У аввал ҳам йўлга чиққанди, аммо об-ҳаво ноқулай келганлиги сабабли сафарни кейинга қолдирганди. Мана энди вақт келдики, Питер ўзининг «Сектор ту» деб номланган эшкакли қайиғида Владивостокдан йўлга чиқди. У якка ўзи океан орқали Сан-Франциского бормоқчи.

Буюк халқнинг буюк инқилоби

14 ИЮЛЬ КУНИ ФРАНЦИЯ РЕСПУБЛИКАСИ БУЮК ФРАНЦУЗ ИНҚИЛОБИНИНГ 204 ЙИЛЛИГИНИ ТАНТАНА ҚИЛАДИ

Икки асрдан ошибдики, башарият буюк Француз Инқилоби хусусида сўз юритади. Тафаккури ёрқин зотлар хаёл чақмоқ тошини шу буюк тарихий воқеага уруштириб, янги фикр машъаласини ёқмоқни истайдилар.

Мустабидлик ва яккаҳокимлик азиятини чеккан юртимиз миллий давлатчиликка ва иқтисодий эгаменликка юз бурган шу муборак дамларда биз ҳам инсониятга Шахс Эркинлиги, Миллат Озодлиги, Ижтимоий Тенглик, Миллий ва Байналмилал Биродарлик ғояларини тақдим этган инқилобга ўз муносабатимизни билдириш ҳуқуқига эга бўлдик!

Буюк Француз Инқилоби инсоният билан баробар одим ташлай оладиган буюк бир миллатнинг йиллаб кутган орзу-умиди эди. Зотан, сўнгги икки аср давомида кечган деярли барча тарихий воқеалар асосан шу тўрт қутлуғ ғоя «қозиғи» теварагида айланди. Бу Инқилобнинг бош ғояларини бўғиб ташлашга ёҳуд улардан-да ўзиб кетмоқчи бўлган миллатлар ва давлатлар, «От айланиб қозиғини топади» деганларидек, барибир инсониятнинг ва миллатнинг эзгу мақсадларига бўйсундилар.

Қарийб юз йил давом этган жозибадор Маърифатчилик ҳаракати ва қудратли франкмасонлик оқими заминдорликнинг қолоқ муносабатлари пойдеворига таянган Француз қироллигида Республика тузуми ва бозор иқтисодиёти ғалаба қилиши учун замин ҳозирлади. Ўша даврнинг кўп сонли миллатларидан бири саналган — йигирма саккиз миллионли французлар ўз қадим юрти Францияни инқилоб шуъласида қайта кашф этдилар ва Ватан теварагида уюша билдилар. Тўрт босқичдан кейин инқилобий ҳаракат туфайли Францияда ҳарбий диктатура ўрнатилди ва инқилобнинг жозибадор ғоялари инқирозга учрай бошлади: Франция Империяси Ер юзининг турли қитъаларидаги мустамлака мулкларидан ажралди. Бироқ, қайта кашф этилган Франция жаҳоннинг қудратли давлатига, гўзал Париж эса инсоният маданияти марказига айланди. Хулласи калом, бугунги кунда жаҳоннинг бақувват ва нуфузли давлатларидан бири саналган, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзоси, ниҳоятда саноатлашишган «улуғ еттилик» гуруҳининг аъзоси, «Оврупо Иттифоқи» тузиш жараёнининг етакчиларидан бири Франция Республикаси Буюк Француз Инқилобининг асл фарзандидир.

Француз миллатини, Франция Республикасини ва дунёдаги илғор инсонпарварлик ғояларини кашф этган Буюк Француз Инқилобининг асосий тамойиллари Францияни Марказий Осиёдаги ёш мустақил давлатлар, жумладан Ўзбекистон Республикаси билан сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқалар ўрнатишга ва уларни изчил ривожлантиришга ундаётир.

Маълумки, Франция Республикаси Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллигини биринчилардан бўлиб тан олган, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашида мамлакатимизнинг ушбу халқаро ҳамжамиятга аъзо бўлиб киришига овоз берган ва Тошкентда ўз элчихонасини очган эди. Элчихона очилгандан бери кечган фурсатда мамлакатларимиз ўртасидаги сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқалар янгича мазмун касб этди ва барқарор ривожланиб бормоқда.

Хўш, ҳозирги кунда Ўзбекистон Республикаси билан Франция Республикаси ўртасидаги алоқалар қай даражада ва уларда қайси жиҳатлар етакчилик қилмоқда? Ўзбекистонда бозор иқтисодиётига ва халқчил тузум шароитига ўтиш бошлангач, Марказий Осиёнинг келажагига ишонган Франция мамлакатимизда кечаётган жараёнларга фаол аралаша бошлади. Қудратли компания, корпорациялари мамлакатимиз бозорига дадил интилмоқда. Тошкентда Франция кинолари намойиш этилди ва француз матбуотининг кўргазмаси ўтказилди. Ҳозирги пайтда бешта француз компанияси Тошкентда ўз ваколатхонасини очди. Химия саноати, рангли металлургия, граждан авиацияси ва қишлоқ хўжалиги соҳаларида дастлабки ҳамкорлик бошланди.

Ўзбекистонлик ишбилармонлар ва толиби илмларнинг дастлабки гуруҳи яқинда Парижга ўқишга жўнаб кетдилар.

Франция Республикасининг Ўзбекистондаги элчихонаси иқтисодий масалалар бўйича атташеси Ив Злотовскига мамлакатларимиз ўртасидаги иқтисодий алоқаларга оид масалалар юзасидан мурожаат қилдик. Ив Злотовски жумладан: Франция Республикаси ва француз халқи мустақилликка юз бурган Ўзбекистонда кечаётган барча жараёнларга қизиқиш билан қарамоқда. Мамлакатингизда ҳозирги сиёсий ва ижтимоий барқарорлик Француз ишбилармонларининг бозорингизга дадил кириб келишига имконият яратади. Демократик жараёнлар кучайиб боргани сари алоқаларимиз иқтисодий жабҳада ҳам ривожланиб бораверади. Ўзбекистонда Демократиянинг ғалаба қилиши янгича иқтисодий муносабатларнинг ягона асосидир.

Шу йилнинг охирига қадар Франция Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси олий раҳбарияти Парижда ва Тошкентда учрашадилар. Шунга ишончим комилки, айни тарихий учрашувлардан сўнг икки мамлакат ўртасидаги сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқалар бутунлай янгича асосда ривожланади ва барқарорлашиб боради, деб алоҳида таъкидлади.

Франция халқини Буюк миллий байрами билан қизғин табриклаймиз ва мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро дўстлик ва ҳамкорлик алоқалари янада ривожланади, деб умид билдирамиз.

Барнобек ЭШПЎЛАТОВ,
«Туркистон» газетасининг сиёсий шарҳловчиси.

БИР ҚУЛТУМ СУВ ҚАДРИ

(Боши 1-бетда)

этилган. Жумладан, 3-моддани олайлик. «Сув Ўзбекистон Республикасининг давлат мулки-умуммиллий бойлик ҳисобланади. Сувдан оқилона фойдаланиш лозим бўлиб, у давлат томонидан қўриқланади», — дейилган.

Қонунда сув хўжалиги ходимларининг, мирobларнинг кўпдан бери ташвишлантириб келаётган муаммолари ҳам ўз ифодасини топган. «Сувнинг ҳолатига таъсир этадиган корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектлар қуриладиган жойлар маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари, сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш, санитария назорати, геология ва минерал ресурслар органлари ҳамда бошқа органлар билан келишилган ҳолда қонунларга мувофиқ белгиланади, — деб кўрсатилган Қонуннинг 13-моддасида.

Қонуннинг 17-моддасида сув объектларида, сувни муҳофаза қилиш тегралари ва соҳил бўйларида қилинадиган ишларни бажариш тартиби аниқ-равшан кўрсатиб берилган. Унда сувни муҳофаза қилиш тегралари ва сув ҳавзаларининг соҳил бўйларида, ер ости сув манбаларида ҳосил бўладиган махсус қўриқланадиган минтақаларда сувнинг ҳолатига таъсир қиладиган қурилиш, ўзан тубини чуқурлаштириш ва портлатиш ишлари, фойдали қазилмалар ва сув ўсимликларини олиш, кабеллар, қувурлар ва бошқа коммуникацияларни ўтказиш, дарахтларни кесиш, пармалаш, қишлоқ хўжалиги ишлари ва бошқа хил ишлар қонунларга мувофиқ маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари, табиатни муҳофаза қилиш, сув хўжалиги органлари ва бошқа органлар билан келишиб бажарилиши белгилаб қўйилган.

Хулоса қилиб айтганда «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонун муҳим дастуриамал бўлди. Биз унинг ҳар бир моддасида белгилаб қўйилган бизга тегишли қоидаларни изчил ва қатъият билан амалга оширишга ҳаракат қиламиз. Лекин бу ўринда бир нарсани таъкидлаб ўтмоқчиман. Ҳар қандай хайрли иш ҳам, қонун ҳам барча бир ёқадан бош чиқариб киришгандагина ўз самарасини бериши турган гап. Шу мақсадда газеталарда сувнинг нақадар инсоннинг ҳаётида аҳамияти улкан эканлигини, сувсиз ҳаёт кечириб бўлмаслигини, оби-ҳаётнинг ифлосланиши туфайли деярли барча касалликлар пайдо бўлишини тушунтириб берадиган мақолалар маълум доимий рукнлар остида бериб борилса мақсадга мувофиқ бўлади. Шунингдек, радио ва телевидениеда ҳам ҳар ойда икки-уч марта чиқишларни ташкил қилиш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз.

Ўзбекистонимизнинг тоза дарёларидан, анҳорларидан ва ариқларидан зилол сувлар шилдираб оқадиган йиллар узоқ эмас. Бунинг учун ҳозирданоқ болалар боғчаларида, болалар уйларида, мактабларда, ўрта ва олий ўқув юртларида кунига, ҳеч бўлмаса, ҳафтада ярим-бир соат мобайнида фарзандларимизга сувга муносабатда меҳр-муҳаббат, ҳурмат туйғуларини уйғотиш мақсадида таълим-тарбия беришни йўлга қўйишимиз муҳимдир. Ҳар бир ёш сувга ва сув иншоотларига етказиладиган зарар келажакда қайтиб ўзимизга уришини дилдан англаб етиши лозим. Ана шунда сувларимиз тоза бўлиши, уни истеъмол қилган йигит-қизлар касалликларга чалинмай соғлом авлод бўлиб ўсиши турган гап.

Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги юқорида баён этилган фикр-мулоҳазалардан келиб чиқиб, сувнинг нақадар бебаҳо бойлик эканлигини, унинг манбаларига ва йўлларига беларво бўлиш халқ ва келажак авлод олдида хиёнат эканлигини инобатга олиб, газетангиз саҳифаларида ёш авлоднинг сувга ва сув иншоотларига меҳр-муҳаббатни қайта тиклаш бўйича тарғиб этувчи материаллар чоп этиб борасиз, деб умид қилади.

— Мазмунли суҳбатингиз учун ташаккур.

Суҳбатдош Карим РАҲИМ.

Биз фан ва техника тараққий этган бир даврда яшамоқдамиз. Аммо жаҳон фани олдидаги муаммоларнинг ҳал бўлишидан кўра, кун сайин ортиб бораётганлигига ҳам гувоҳмиз. Бироқ ўтмиш ота-боболаримиз мероси билан танишар эканмиз, улар бу жумбоқларни 10 асрлардаёқ ҳал этиб, амалиётга тадбиқ этганликлари кишини ҳайратга солади. Айниқса, экологик муаммоларни олдиндан ҳисобга олиб, она табиатга оқилона, тадбиркорлик билан ёндошганликлари улар деҳқончиликнинг пиру-устозлари бўлганликларидан далолат беради.

Шу масъулиятни унутганлигимиз оқибатида дарёларимиз, сув омборларимиз қуриди. Табиий шароитимиз билан ҳисоблашмаганлигимиздан, ерларимиз тузатиб бўлмас касалликларга (чунончи, 2 даражали шўрланиш, ер механик таркибининг ўзгариши, ирригацион ва шамол эрозияси каби) дучор бўлди. Зероки, биз боболаримиз илмини ўрганганимизда, бундай хатоликларга йўл қўймаган бўлардик. Масалан, қадим воҳалардан саналмиш Хоразмда олиб борилган археологик тадқиқотлар натижалари билан танишганимизда, ўша даврда ёзилган манбалар Наршахийнинг «Бухоро тарихи», Бадриддин Кашмирийнинг «Ризватул ризвон ва ҳадиқатул ғилмон», Камолиддин Биноийнинг «Шайбонийнома» асарларида ёзилишича, юқорида биз тилга олган тупроқ касалликлари деярли учрамайди. Шўрланишнинг эса фақат I даражалиси учраб, қизиқарлиси, унинг ҳам ҳажми йилдан йилга кичрайиб борган.

Суғориш ишлари шу қадар системалаштирилганки, ҳаттоки дарёларда юз берадиган тошқинлардан ҳам унумли фойдаланганлар. Биз буни Зарафшондаги нарзоб, лоёб, хунукоб, гармоб, матчо об, камсоб сув тошқинлари мисолида кўриб ўтамиз.

Нарзоб ҳавал ойида, янги йилнинг кириши билан бошланган. Бу март ойининг 20—22 кунларига тўғри келади ва маҳаллий аҳоли ўртасида «Нарзоб» номи билан машҳур. Нарзобнинг бошланиши тиниқ сув бўлиб, у 2 ҳафтадан ортиқроқ давом этади. Зарафшон водийсида унинг аҳамиятини бухороликларнинг қуйидаги сўзларидан билиб олиш мумкин. «Агарда «Нарзоб» вақтида икки қўлингга 2 та кўза кўтариб дарё лабига борсанг кўзаларни сувга бирин-кетин ботирма, балки бирдан ботир ва уларнинг ҳар иккаласи бир вақтда тўлиб чиқсин». Барча маҳаллий деҳқонларга маълум бўлган, биринчидан «Нарзоб» муддатининг қисқалигидан дарак берса, иккинчидан фурсатни қўлдан бой бермай, тезлик билан ундан, яъни «Нарзоб» сувидан рационал равишда фойдаланиб олиш кераклигини баён этади.

«Лоёб» иккинчи тошқин (савр) ойининг охири ва (жавзо) ойининг бошларида бошланади. Бу майнинг иккинчи ярмига тўғри келади. Сув ниҳоятда лойқа оқишидан маҳаллий аҳоли уни «Лоёб» ёки «лойқа сув» номи билан юритган. Бу тошқиндан ҳам аҳоли жуда яхши фойдаланган ва қадрлаган. Чунки у ўзининг бошланиш вақти билан ёзги ҳароратнинг кўтарилиб бориши ва ердан намнинг тамоман қочиши натижасида суғоришга мойилликнинг ортиб бориш даврига тўғри келса, иккинчидан ўзи билан оқизиб келган ҳисобсиз лойқанинг табиий минерал ўғитлари билан ерни ўғитлаган. «Лоёб» суви билан шўрхок ерларни суғоришда Бухоро деҳқонлари жуда унумли фойдаланганлар.

«Хунук об» бу тошқин саратоннинг кириши билан (тахминан июннинг 22 кунларида) бошланади. Ва маҳаллий аҳоли уни «Хунук об» ёки «Совуқ сув» деб аташган. Унинг муддати икки ҳафта бўлиб, саратоннинг ўрталаригача давом этади.

«Гармоб» бу тошқин саратоннинг 17 куни (9 июль)дан бошланиб, маҳаллий тил билан «Гармоб» ёки «Иссиқ сув» деб аталади. Унинг келиши янтоқларнинг гуллаши ва узумларнинг ола-була бўлиши даврига тўғри келади. Шу сабабли янтоқ гулининг тез ёки секин очилишига қараб гармобнинг ўз вақтида бўлиши ёки кечикиши аниқланган. У асосан 17 кун давом этган. Бухороликлар эса унга яна 5 кун қўшиб, 22 кун деб ҳисоблашади. Унинг охирги 5 куни «рабобайи гармоба», яъни «иссиқ сувнинг оқаваси» ёки мироблaрнинг тили билан айтганда «обиталаш», яъни «талаш сув» деб аташган. Бу эрта экилган экинлар йиғиб олинган ва кечки донлик ва кўк (полиз) экинлар экиш мавсумида жуда қизғин кетаётган бир вақтга тўғри келади. Бу давр ғўзанинг шоналаш даври бўлиб, уни «Гармоб» суви билан суғориш ҳаётбахш аҳамиятга эга бўлган. Шунинг учун ҳам бухороликлар бу тошқинни етилиб пишиш ва мўл ҳосил гаровидир деганлар.

«Матчо об» мезон (24 сентябрь—24 октябрь) тошқинлари қайтиб дарё суви тина бошлаганда келадиган оқим. Бу оқимнинг кўп озлиги ёзги ҳароратга боғлиқ бўлган, чунки у оқиб Мастчоҳдарёсининг юқорисида жойлашган Зарафшон музлигининг эришидан ҳосил бўлган ниҳоятда тиниқ сувдир.

«Кавсоб» қавс (24 ноябр—22 декабр) ойидагиси, қишда сув яхлай бошлангандагиси эса «Суви яхоб» ва қиш чилласидагиси «Чилла об» дейишган. Бу сувлардан кўпроқ шўр ерларни ювишда фойдаланганлар.

Самарқанд ва Бухоро воҳаларининг мироблари ва соҳибкор деҳқонлари Зарафшоннинг даврий тошқинларидан ташқари, дарё оқимидаги сув балансининг умумий миқдорининг ўзгариб туришига қараб ҳам уларни қуйидаги даврларга бўлганлар.

«ГАРМОБ»

ЁҲУД БОБОЛАРИМИЗ СУВДАН ҚАНДАЙ ФОЙДАЛАНГАНЛАРИ ҲАҚИДА МУХТАСАР БЎЛМАГАН ФИКР

1. Кўп сувлик «Вақти фуроб» ё «мулоб»
2. Ўрта сувлик «Оби миёна»
3. Кам сувлик «Вақти қилат» ёки «Вақти навбати банди бост», яъни каналларни вақти билан боғлаш даврларига бўлганлар. Дарёлардаги сув миқдорининг юқорида келтирилган тартибда ўзгаришига қараб ва маданий ўсимликларнинг сувга бўлган эҳтиёжига, айни пайтда инсонга бўлган аҳамиятига қараб, керакли чора-тадбирлар кўрилган. Кўп сувлик вақтида махсус сув иншоотларига захира сувларини жамғариб, керакли вақтда ундан унумли фойдаланганлар. Ҳар бир маъмурий туманнинг ўз ҳисса суви «Ҳақобаси» бўлиб, у тумандаги суғорма деҳқончилик ер майдонининг ҳажмига ва суғориладиган ерларнинг ҳолатига қараб белгиланган. Бу усулларни ўз даври учун асрлар давомида тажрибалардан ўтган энг қулай миробчилик тадбирларидан деб билсак бўлади.

Биз бу каби илмий асосланган, амалиётда ўзини оқлай олган ва ҳамиша ижобий натижаларга олиб келган аждодларимиз меросининг ибратли томонларини тўла ёритишга имкониятимиз оз. Аммо она Туронимизда яшаб, ижод этган Абу Райҳон Беруний, Форобий, ал-Хоразмий, ал-Холдун ва бошқа шу каби жаҳон уламолари ақлини лол қолдирган машҳур алломаларимиз илмий рисолаларида битилган ер ҳақидаги қимматли манбаларни ўқиб, амалиётга тадбиқ этиш вақти етиб келмадимикин? Ватанни севмак-иймондандур. Зеро, унинг ҳар қарич тупроғи биз учун муқаддас! Ҳукмингизга ҳавола этилаётган мулоҳазаларим қадим қўлёзмаларга, археологик тадқиқот натижаларига таянган ҳолда жамланган хулосаларимнинг айрим қисмигина холос.

Мир Улуғбек АҲМАД ўғли.

Юртини севган ерини топтамайди

Зилол сувлар, анвойи гуллар, бир-биридан ширин-шакар мевалар ҳақида гап кетганда она еримизнинг нақадар саҳоватлилиги ёдга тушади. Табиат инсонга улуғ неъматлар ато этади. Боқади, кийинтиради. Улғайтириб катта ҳаёт йўлига олиб чиқади. Лекин инсон катта йўлга чиқиб олгандан сўнг манфаатдорлик ҳисси устун чиқиб, ҳаёт бешиги бўлган она табиатни, унинг ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини, жамики бойликларини пайҳон қилмоқда. Табиат, ер тақдири, инсон тақдири, авлодлар тақдири эканлигини унутиб қўяпмиз, шекилли. Журналист Нурулла АЛИМОВ ва Сирдарё вилояти табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раисининг биринчи муовини Эшқул ОДИЛОВлар мулоқотида гап шу ҳақда боради.

— Ҳозир кўпчиликнинг табиатдаги бўлаётган ўзгаришлар, айниқса, ер, сув ва ҳавонинг ифлосланиши, унинг оқибатлари қизиқтирмоқда. Қўмита ана шу кўнгилсиз ўзгаришларга зид тарзда қандай ишларни амалга оширяпти!

— Аввало, сув ҳавзаларимиз ҳақида гапирсам, Сирдарё вилоятида 2290 гектар ер майдони дарё муҳофаза ҳудудига киради. Бизнинг қўмитамиз томонидан 92 ташкилот ва хўжаликларга дарё муҳофазасини ташкил этиш ҳақида ёзма кўрсатмалар берилган. 1991-92 йилларда 350 шахсга ушбу кўрсатмаларни бажармаганлиги учун 25000 сўм жарима солиниб, ундириб олинди. Мана 93 йилнинг тўрт ойи ўтди ҳамки, ҳалигача дарё муҳофазаси ҳудудида биронта ижобий ўзгаришлар йўқ. Сирдарёга ҳамон турли чиқиндилар оқизилмоқда, бойликлари барбод қилинмоқда. Шундай жойлар ҳам борки, хўжаликларининг чорвачилик фермалари чиқиндилари махсус қувурлар орқали тўппа-тўғри дарёга тўғрилаб қўйилган. Бу билан хўжалик кам чиқим билан кўп ишни амалга оширган эмиш. Ўйлашмайдики, битта хўжалик фермаси манфаатини деб бутун бир бойлик-дарё бойлигига қирон келаётганини. Сирдарё бизнинг бойлигимиз. Ота-боболаримиз ундан сув ичишган, рўзғор тебратишган. Далаларга сув тараб, экин суғоришган... биз ҳам дарёнинг муқаддаслигини унутмаслигимиз керак.

Жойлардаги табиатни муҳофаза қилиш ва ер тузиш ишларида ҳам қонунсизликка йўл қўйилмоқда. Айрим корхона ва ташкилотлар ўзбошимчалик билан унумдор ерларни ўзлаштириб олмоқдалар. Масалан, Сирдарё вилоятидаги 8-кўчма механизациялашган колонна 4 гектар ерни шу туман электр тармоқлари корхонаси жамоаси 1,5 гектарни, вилоят электрлаштириш бошқармаси эса бир гектарни, Сирдарё сув қурилиш бошқармаси 30 гектар ерни... бу рўйҳатни давом эттиришим мумкин. Номлари келтирилган ташкилотлар гўё ердан унумли фойдаланиш мақсадида уни қонунсиз равишда эгаллаб олишган. Қонунсиз равишда дам олиш ҳудудларини ташкил этиш мақсадида бўлаклаб ташланган ерлар эса қанчадан-қанча... Қонунларимизга беҳурмат муносабатда бўлаётганларга, албатта, жазо берилляпти. Лекин гап ҳозир кимнинг қандай хатога йўл қўйганлиги ва унга берилган жазо ҳақида эмас. Гап она еримиз ва унинг бойликларини талон-тарож қилиш йўли билан ўз роҳат-фароғатларини таъминлаётган кишилар ҳақида. Ўз юртининг фарзанди бўла туриб, унинг ер бойликларига, ўсимликлари, ҳайвонот дунёсига зарар келтираётганларни ким, деб аташ керак.

Дам олиш ва ёрдамчи хўжалик ҳудудларида ишлаб, боғ ва ўрмонзорларни кўкартириш ўрнига, айрим шахслар қонунсиз равишда тўр билан балиқ овлаганлар, Масалан, Сирдарё шаҳридаги Сув қурилиш бошқармаси ёрдамчи хўжалиги ишчиси Жониқулов қонунсиз равишда балиқ овлаб, дудлаган. Текширилганда 24 та тирик ва бешта дудланган балиқ ҳамда 60 метрлик тўр яшириб қўйилганлиги аниқланди. Тўрда ёки қармоқда рухсат этилмаган пайтларда балиқ тутиб, табиатга зиён келтираётганларни санайверсак, адо бўлмайди. Айни кезда дарё қирғоғини мустаҳкамлаш муаммо бўлиб турган пайтда Гулистон туманидаги 49-МПМК ташкилоти (раҳбари М. Норқулов) ва Гулистон шаҳар юк ташиш автокорхонаси (раҳбари — Б. Мирзаев) ташкилотлари раҳбарлари қонунсиз равишда қум карьерларини очиб, ташиб кетишаётир. Бу ташкилотлар раҳбарларини огоҳлантириш фойда бермади. Оқибатда минг куб метр қум ташиб кетилган.

Сайҳунобод туманидаги йўл қурилишлари бошқармаси (раҳбари — О. Бойдадаев), Сирдарё туманидаги «Сатурн» кичик корхонаси (раҳбари Ф. Когай) дарё бўйида совуқ асфальт қоришмасини тайёрлаш ишлари билан шуғулланишган, натижада дарёга зарарли моддалар тўплана бошлади.

— Бундан кўринадики, вилоятда табиатни заҳарлаш, ўрмон, ер, сув ресурсларини талаш, зарар келтириш ҳолларига бефарқ қараш барҳам топмаган экан-да...

— Нега энди... агар шундай фикрингиз бўлса, хато қиласиз. Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ва унинг жойлардаги таянч нуқталари ходимлари қараб туришгани йўқ. Ҳозир бизга жуда катта ҳуқуқлар берилган. Ўз ҳуқуқ доирамиздан келиб чиққан ҳолда табиат бойликларига қирон келтираётганларни жазога тортмоқдамиз. Биринчи марта хатога йўл қўйганларга дастлаб огоҳлантириш берилипти, сўнг жарима солиняпти. Шундан кейин ҳам ўзгариш бўлмаса, иши судга оширилмоқда. Натижаси эса чаккимас. Ҳозир бир қадар қонунни эсдан чиқармай, ерга, сувга ва ўсимлик ҳамда ҳайвонот дунёсига ҳурмат билан қарайдиганлар сафи кўпайиб қолди.

Менда битта фикр бор. Биз қонунни бузганларга ҳар қанча жарима солмайлик, ишини судга оширмайлик, бу билан она заминимиз қадр-қимматини кўтара олмаймиз. Биз одамлар қалбида меҳр уйғотишни боғча, мактаб ёшидаги болалардан бошлашимиз керак. Ўсиб келаётган авлод табиатга, ер, сув, ўсимлик ва ҳайвонларга меҳрли бўлиб улғайса, келгусида қонунсизлик йўқолиб бораверади. Гап тарбияда. Шу мақсадда яқинда вилоят халқ таълими бошқармаси билан ўтказилган йиғилиш бунга далил бўла олади. Мактаб ўқувчилари, болалар боғчалари тарбияланувчилари ўртасида она юртимиз бойликларини асраш мавзусидаги тарбиявий ўқишлар ҳозирги долзарб вазифалардан бири эканлигига шубҳа қилмайман. Бу мавзуда мактабларда махсус ўқув соатлари ташкил қилиш керак деб ўйлайман. Болалар тушуниб етишсин: табиатни асраш — бу ўз-ўзини асраш. Ерга ҳурмат, сувга ҳурмат ўз саломатлигига ҳурмат ва иззат. Ер тақдири, эл тақдири. Инсон саломатлиги бу табиат саломатлиги, мусаффолиги, деган гап. Ахир ўз қадрини билган киши она тупроғини топтамайди, дейдилар-ку.

Хорижий экологлар ёрдами

«Жи-ди-ай интернэшнл» халқаро жамоат ташкилотининг бир гуруҳ мутахассислари экология муаммоларини ҳал этишда республикамизга ёрдам беришдек олижаноб мақсад билан Ўзбекистонга келдилар.

АҚШ, Буюк Британия ва Жанубий Африка республикасидан келган мутахассислар Фарғона вилоятининг Тошлоқ ва Навоий вилоятининг Навоий туманларида ўтган икки ойлик экспедицияда қатнашдилар. Бу туманларда ҳар томонлама экология ва санитария тадқиқотлари ўтказилди.

— Ёрдам дастурини малакали ва асосли равишда тузиш учун экология жиҳатидан ноқулай туманлардаги атроф-муҳитнинг ҳолати ҳақида аниқ маълумот олиш учун ташкилотимиз бизни Ўзбекистонга жўнатган эди, — деди гуруҳ раҳбари Дин Норби. — Бу ишда бизга ёрдам бергани учун Ўзбекистон Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси мутахассисларидан миннатдормиз, тадқиқотларимиз натижалари ўхшашлигини мамнуният билан қайд этамиз.

Халқаро мутахассислар гуруҳи экспедиция якунлари юзасидан тадқиқ этилган туманлардаги экология вазиятини соғломлаштиришга доир таклифларни тайёрлади. Дори-дармонлар, атроф-муҳитнинг ҳолатини назорат қилиш учун асбоб-ускуналар, тозалаш иншоотларини барпо этиш учун пул билан ёрдам бериш ва бошқа тадбирлар кўзда тутилган. Ўзбекистон экологлари билан ўзаро алоқаларининг кенг дастури белгиланган.

Н. ШУЛЕПИНА,
ЎзА мухбири.

МЕҲНАТ ЗОЕ КЕТМАЙДИ

Наманган вилояти экинзорлари харитасига ҳар ойда ўзгариш киритишга тўғри келмоқда. Бунинг сабаби янги ерлар ўзлаштирилиб, экинзорлар қаторига киритилаётганидир. Бу йил 1200 гектар майдонда ирригация ишлари бажарилади. Ўзлаштирилган ерларнинг бир қисмида ҳосил етилмоқда.

Масалан, ирригация ўрмон хўжалигида 150 гектар ерда мевали дарахтлар кўчатлари, шоли етиштирилмоқда. Энг унумдор ерлар эса пахта учун ажратилган. Чуст туманидаги ихтисослаштирилган «Анор» давлат хўжалигида йил охиригача экинзорлар 400 гектар кенгаяди. Ҳозирнинг ўзидаёқ 150 гектар ерга анор кўчатлари ўтказилди.

Вилоят ирригаторлари қўриқ ерларни ўзлаштириш суръатларини сусайтирмай давом эттирмоқчилар.

ТАДБИРКОРЛИК ҚЎЛ КЕЛЯПТИ

Қизилтепа туманидаги паррандачилик фабрикаси хўжаликларга Калифорния қизил чувалчангини сотмоқда. Ўтган йили Андижон вилоятининг «Дўстлик» жамоа хўжалигидан келтирилган чувалчанглар тажриба-ишлаб чиқариш майдонида кўпайтирилди. Ҳозир уларнинг сони икки ярим миллиондан ортди. Ишбилармонлар йил охирига қадар 2 миллион сўм соф фойда олишни мўлжалламоқда.

(ЎзА мухбири).

«ТУРКИСТОН»нинг лавлагиси ва...

ҚИШЛОҚ МУХБИРИНИНГ ШАКАРИ

Шу ҳозирги замонда, Пискент деган томонда, колхўзи — «Туркистон»да... Исмоил деган киши бош бўлган ем-хашак бригадаси бор экан. Аъзоларининг бари илғор экан.

Колхўзчилар эрта кўкламда чигит, беда, макка каби экинлар қаторида ўн гектарча ерга лавлаги уруғидан-да, ташлашибди. Йил бўйи тер тўкиб меҳнат қилишибди. Ва ниҳоят ғалвир сувдан баландлайдиган куз кунларининг бирида Исмоил бригадир далага чиқиб лавлагилардан биттасини тортмоқчи бўлса...

Шолғом ҳақидаги эртакка ўхшаркан-а! Ҳатто бригадирнинг лавлагини суғуролмагани ҳам эртакда ёзилганидек. Тўғри, лоф деб бунга ишонмаслигингиз мумкин. Лекин бу бор гап. Сабаби «Туркистон»чилар эккани молга озуқа учун эмас, қанд лавлаги. Ширинлик камида шакарга зор бўлмайлик дейишибди-да, азаматлар.

— Қанд лавлаги етиштиришнинг озуқабоп лавлагидан бироз фарқи бор экан, — дейди бригадир Исмоил ака Маматқулов, — Озуқабоп лавлагини кўп етиштирганмиз. У юқорига томон ўсади. Қанд лавлаги эса ерга сингиб бораверар экан. Шунинг учун уни етилганда суғуриш бироз қийинроқ. Тортсанг, бурдаланиб кетаверади.

...Лекин кўкламу-саратонда об-ҳавонинг «турли ва турли, хилма-хил» имтиҳонларидан ҳосилни омон сақлай дея неne машаққатларни енга олган деҳқон учун тайёр лавлагини суғурмоқ юмуш эмас. Хуллас, дастлабки йилги ҳаракатлар зое кетмади. «Туркистон»чилар айни пахта терими даврида бошқа деҳқончилик маҳсулотлари қатори юз тоннага яқин қанд лавлаги ҳам йиғиштириб олишди.

— Унинг 20 тоннасини Жамбулга — лавлагини қайта ишлаш корхонасига жўнатган эдик, — дейди хўжалик раиси Жўрақул Отақулов. — У ердан эса таппа-тайёр қанд келтириб, аъзоларимизга тарқатдик. Албатта камҳарж оилаларга текинга...

— Ҳозир, транспорт харажатлари ўзингизга маълум. Қозоғистондан юк ташиш энди қад ростлаётган колхўзнинг «чўнтагига» ҳазилакам зарба бўлмас? — сўраймиз раисдан.

— Гапингизда жон бор. Шунинг учун имкони бўлса уни эндиликда шу ернинг ўзида қайта ишлашни режалаштиряпмиз. — Раис шундай деб кулиб қўйди. — Бир мухбир акамиз бор. Абдулазиз Маҳмудов деган. Лавлагидан қўлбола шакар олишни шу киши тажриба қилган эканлар. Натижаси кутилганиданам зўр бўлибди.

Ажабланяпсиз-а? Биз бултур лавлаги экишни бошлаганимизда у киши томорқаларига эккан эканлар. Айтишларича ширинлик ҳам тайёрлаб олибдилар.

Тижоратга, фермерликка, хуллас замоннинг зайли билан даромадгир соҳаларга ўтиб кетаётган ҳамкасбларим ҳақида кўп эшитгандим-у, лекин кафтдеккина жойда деҳқончилик қилиб шакар олган мухбирни...

Раис айтганича бор экан. Мухбир мураббосининг таъми «талон» магазиндан оладиган шакарингиздан қолишмас экан. Лекин Абдулазизхон ака қанд лавлагини қайта ишлаш усулини айрим ишбилармонлар сингари «тижорат сири» дея яшириб ўтирмадилар.

— Ота-боболаримиз қадимда қанд лавлагидан уй шароитида ҳам яхшигина ширинликлар олишган, — дея гап бошлади у киши. Қанд лавлаги уруғини тилма қилиб экасиз! Туплар оралиғи 35—40 сантиметр бўлиши керак.

— Кўчат қиласиз, деганингиз...

— Айтайлик кўчат оралиғи жуда сийрак бўлса, қалин жойдан олиб ўтқазасиз-да! Лекин ер кучсиз бўлса ҳам мутлақо кимёвий ўғит бера кўрманг. Ўша ота-боболаримиз қўллаган усул — ариқ ичига чиринди гўнг ёки «шарбат» оқизинг.

— Хўш, кузда лавлаги етилди дейлик. Кейин-чи?

— Кузда томорқадаги бор ҳосилни кавлаб олманг. Керагини олиб ишлатинг. Қолган ҳосил низом шамолини есин.

— Энди асосийси, ундан шакар олишга ўтсак...

— Хўп. Аввал тўғралган лавлагини қисиб, шарбатини оласиз. Пастроқ иссиқликда қайнатиб, аниқроғи шарбат сувини буғлатиб юборасиз. Иссиқлик 60 дан ошмасин.

— Лавлагини эзиб шарбатини оладиган ускуна бўлиши керак-ку, шундайми?

— Йўқ бўлса, ташвиш қилманг. Иккинчи йўли бор буни. Паррак-паррак қилиб тўғранг-да, сувда қаттиқ қайнатинг. Пишиб етилганига ишонч ҳосил қилгач, човлида сузиб олинг.

— Шундай усул билан қишнинг мураббосини ғамлаб олган экансиз-да!

— Ҳа.

— Қолган ҳосилни нима қилдингиз?

— Туманимиздаги Шуҳрат Ҳакимов деган йигитнинг хусусий корхонаси бор. Шуларга топширдим. Турли хил ширинликлар олишни тажриба қиляпти.

— Топширдингизми ёки сотдингиз?

— Биласизми, улар билан бироз бошқачароқ шартнома қилдик. Ўзингизга маълум, ҳозир китоб чиқариш амри маҳол. Ҳомий бўлмаса босмахонага яқин йўлашга ҳам ҳожат йўқ. Бозор шароитида қўл қовуштириб ўтириш эса бефойда.

...Лавлаги усталарига Худодан барака тиладик. Тадбиркор ҳамкасбимизга эса сўнгги айтганимиз шу бўлди:

— Қойил-е, қишлоқ мухбирининг ШАКАРИ!

Тўхтамурод ҲАСАН БОЙ,
«Туркистон» мухбири.
Барно АСҚАРОВА.

* * *

А. ИКРОМОВ олган сурат.

МУХАММАС БЎСТОНИДАН

Кўҳна ва навқирон адабиётимиз ёрқин истеъдодларга бой. Мумтоз адабиётимиз намоёндаларининг шеърият намуналари барча туркий халқларнинг ҳамиша фахр ва ифтихори бўлиб келган. Бу адабий мерос худди қайнар булоққа ўхшайди ва ўзининг янгидан-янги қирраларини намоён этиб, мухлисларини доимо ҳайратга солиб келаверади. Кейинги вақтларда ЎзФА Қўлёзмалар институти жамғармасига кўплаб қўлёзмалар келиб тушаяпти. Улар орасида мумтоз шеъриятимиз намоёндаларининг ҳали кўпчиликка маълум бўлмаган асарлари ҳам бор. Қуйида биз ана шундай янги топилган икки мухаммасни эътиборингизга ҳавола этмоқдамиз.

УВАЙСИЙ

Тараҳҳум бирла қилғил йўлда қолғанларга наззора,
Етолмай мен каби Мажнун бўлиб саҳрода овора,
На бўлғай табассум бирла боқсанг, эй дили хора,
Забонингни кетургил, эй шакарлаб, тўти гуфтора,
Нечунким, марҳамат бўлсун неча мендек дилафкора.
Муҳаббат жомидин бир қатра нўш этган бўлар шайдо,
Аларким нўш этиб, оламни кезди Вомиқу Узро,
Менингдек асирлардан юз ўгурмай, эй гули раъно,
Нигоҳинг ташлабон лутф айлагил, эй шўхи беперво,
Йўлингда нитизор ўлгон менингдек ошиқи зора.
Сипанд ўрнида қолинг шамъвош рухсори олнигда,
Турубдур посбони ҳусн ўлуб гулзори боғингда.
Муяссар ўлмаса, гар токи абру саждагоҳингда,
Муҳаббат торидин алвоҳ этгандур жамолингда,
На ҳожат сенга, зоҳид, ташлагин бўйним зуннора.
Қамар талъат, пари рухсорлар ҳуснингадур ҳайрон,
Етолмай жоҳ водийсин кезиб мендек неча гирён,
Хаёли хобму, бедорму билмас бу саргардон,
Дариғ этма хароботаҳли ичра соқий даврон,
Паёпай тут қадаҳин ташналаб ўлгон бу хумора.
Жуҳун саҳросида ҳеч топмадим ҳамроз сир аҳли,
Жўзулга суртар эдим кўзим хор дам илиб меҳли,
Дилу жон майин ўлган менга басдур бўйидин саҳли,
Мени «лоядҳулу» деб, маҳрум этма, бобин аҳли,
Азал деҳқони бағрим қонини сочган бу гулзора.
Келиб дунёга ҳеч ким кетмагай уқбога беразбар,
Кишида ниқ йўқ, ҳам жони йўқ ботинлари абтар,
Бу инглиг рутбадин умид айлаб сендин, эй сарвар,
Харидор ўлдум ул «наҳну қасамно»да сенга дилбар,
Замона аҳли деб, кўрсатмағил ҳуснунгни бозора.

* * *

ФУРҚАТ

(ҒОЗИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС)

Фироқинг, ишқ дастидин яқо чок ўлди, доман ҳам,
Бу йўлда жони зорим кетгудек бардош ўлуб, тан ҳам,
Рафиқо, демагайсан лола гашти сайри савсан ҳам,
Менга рафъ айламас шиддатин саҳрою гулшан ҳам,
Кўруб аҳволи зорим дўст ҳайрон ўлди, душман ҳам.
Ғами меҳнатга қўйдинг жони хурсандимни, эй кўнгул,
Мақоми нола этдинг найдек ҳар бандимни, эй кўнгул,
Қилиб савдода табъи ҳирадмандимни, эй кўнгул,
Не деб ошиқ этдинг танглаштиб пандимни, эй кўнгул,
Ўзунг олам аро шармандаи бўлдунг оқибат, ман ҳам.
Тугансун ғам туни, эй субҳи роҳат, ур дамингга ким,
Очилсун ғунчаи бахтим саҳар тўк шабнамингни ким,
Кўруб берсанг раводур гар маошимга саминг ни ким,
Табибо, тийра кўнглум захмидин ол марҳамингни ким,
Қоронғу бўлса уй дарҳор ўлур нечор равзан ҳам.
Неча бир йиғласан ул тундҳўй лоублоигга,
Тағофул бирла боқмас рўйи зарду ашки олимга,
Ишим мени қолди эмди Худойи Зулжалолимга,
Кўруб аҳволим зоримни, рақибо, кулма ҳолимга,
Санингдек ман эдим, бўлғил, илоҳи, ман каби сан ҳам.
Олур жонимни Фурқато, ёр истиғно ила нози,
Танимга ўт ёқар доғи неча куйини ғаммози,
Бу на расми муҳаббатдур, бу на ойини ишқбози,
Ҳамиша муддан махсус, сен маҳрум, эй Ғозий,
Мунингдек юрганингдан яхшидур, албатта, ўлган ҳам.

Нашрга тайёрловчи Баҳодир ВАЛИЕВ.

Саломатлик клуби

ОДАМ ОЧЛИКДАН ЎЛМАЙДИ...

Инсоният ҳали тафаккурга эришмай туриб, касалликка чалинганда маълум муддатга оч қолишни ботиний эҳтиёж билан ҳис этган. Бу ҳол табиий юзага келиб, бора-бора халқ оммасининг турмуш тарзига сингиб табибларининг даволаш услубига айланган. Коммунистлар мафкураси бошқа соҳа илмий пойдеворлари сингари, минг йиллардан бери синалиб келаётган очлик парҳези, рўза каби фарзларни ҳам йўқ этди. Орадан йиллар ўтиб бу соҳа билан, хусусан очлик илми билан қизиқадиган, унга ҳаётини бағишлаган врач Рўзмат Ражабов топилди. Сиз илгари ҳам газета саҳифаларида у киши ҳақида ўқигансиз. Бугунги суҳбатимиз қаҳрамони ҳам Рўзмат РАЖАБОВдир.

— Беморларни очлик билан даволашнинг тарихий илдизлари ҳақида гапирсангиз.

— Ҳозирги кунда тиббий ёрдам сўраб мурожаат этаётган беморлар сафида битта ҳам кам овқатланиш натижасида келиб чиқадиган касалликлар билан оғриган беморлар йўқ, аксинча, беморларнинг тўқсон фоизидан кўпроғи нотўғри овқатланиш ёки камҳаракатчилик натижасида келиб чиқадиган касалликлардир. Ҳозирги вақтда бизнинг энг катта хатомиз овқатланиш маданиятига аҳамият бермаётганимиз деб ўйлайман. Кўпчилик одам ҳозиргача ёғли, гўштли, қовурма, ва хамирли овқатларни қанча кўп ва тўйиб истеъмол қилсам шунча соғлом ва узоқ яшайман деб, ёки меҳмонга қанча кўп ва хилма-хил овқатлар қўйсам, шунча кўп иззат қилдим деб ҳисоблайди. Одамларимизнинг эллик фоизидан кўпроғида ортиқча вазн борлиги бундан далолат эмасмиз. Кейинги вақтларда юрак қон-томир, қанд-диабет, шиш касалликларини ва уларнинг ҳисобига ногиронлик ва ўлим ҳодисаларининг кўпайиши ҳам буни исботлайди. Хўш, нима қилишимиз керак, биринчи галда ҳар бир киши ўз эҳтиёжига қараб вазнини меъёрида сақлагани ҳолда овқатланиши керак. Овқатларимизни кўпинча тоза полиз маҳсулотларидан, ёки мева-чева ҳисобига бўлишига эришишимиз зарур. Консерва, дудланган, қандолат, маҳсулотлари, шўр-нордон, аччиқ, мол ёғи қанча кам истеъмол этилса, шунча яхши. Ҳозирги шароитда ҳам касалликларнинг кўпчилигини йўқотиб инсонларни юз йилдан ортиқ умр кўришга эришиш мумкин. Жамики жонзотда ташқаридан озиқ қабул этилмаган вақтда ўз жамғармаси ҳисобига яшайди, уларнинг табиий туғма имкониятлари бор. Очлик ҳолатида танани шакар моддаси жамғармаси озиқлантириб турса, 3—5 кундан кейин танамиздаги ёғ, оқсил ва бошқа озиқ моддалар ошқозонга озиқ сифатида ажрала бошлайди. Бемор ташқаридан озиқ қабул этмаганда танасига йиғилган ҳар , хил касалликларни ҳам озиқлик сифатида эритиб пешоб ва тери орқали ташқарига чиқариб юборади ва кўп касалликлардан фориғ бўлади. Инсоният ва ҳайвонот олами ҳаётида: ҳар хил табиий офатлар, зилзилалар ва урушлар натижасида тез-тез ҳафталаб, ҳатто ойлаб оч қолиб кетишган. Ва ўзлари билмаган ҳолда турли касалликлардан фориғ бўлишган.

Энди меъёридан кам озғинлик ҳақида. Кўп озғин беморлар ўн йиллаб даволаниб ўзлари кутган натижага эришолмагач, очлик парҳезидан сўнг, семириб, ҳатто меъёридан ҳам ошиб кетишмоқда.

Очлик парҳезининг тарихий илдизлари ҳақида гапирадиган бўлсак, (эрамиздан олдинги IV асрда яшаган Цо-Шоу) Ҳиндистонда беморларни оздириш ва семиртириш усуллари билан даволаш илми ҳақида, Тибет тиббий илмий бош қўлланмасида ёзиб қолдирган. Шунингдек бу усул билан даволаш қадимги Греция, Рим, Хитой, Хоразм давлатида ҳам маълум бўлган. Яна бу ҳақда Я. Пифагор, Гиппократ ёзиб қолдирганлар. Турк оламининг машҳур олими Абу Али ибн Сино беморларни даволашда жисмоний машқларни, ҳаммом ҳарорати, танани уқалаш ва 3—6 кунлик очликларни кенг қўллаган. Ҳозирги кунда очлик билан даволайдиган касалхоналар: Америка, Япония, Ҳиндистон ва Санкт-Петербург, Москва, Киев ва Минск каби шаҳарларда мунтазам ишлаб келмоқда.

— Рўзмат ака, беморларни очлик билан даволашга замонавий тиббиёт қандай қарайди! Умуман, суҳбатларнинг бирида бу соҳада иш бошлашингиз ҳам осон кечмаганини, турли хил муносабатлар, мунозаралар бўлганини айтгандингиз. Шулар ҳақида гапириб берсангиз.

— Ҳозирги вақтда бу усулга расмий доираларда қаршилик йўқ. Илгари Иттифоқ пайтида мансабдор дўхтирлар кўп қаршилик этишган. 1991 йил Бутуниттифоқ парҳез ва очлик парҳези билан даволаш марказини ташкил этиш ҳақида буйруқ берилган эди. Нене машаққатлар ва курашлар эвазига дунёга келган бу қарор қизиқадиган одам бўлмаганидан сўнг қоғозда қолиб кетди. Шу иш билан шуғулланаман деб бошимдан ўтказган қийинчиликларга келсак, кўп гапиришга тўғри келади. Неча марта ҳайфсан олишга, олий тоифа даражасини топширишга, севган касбимни ташлашга ва ойлиги оз ишларда ишлашимга тўғри келди. Тушунтириш хатлари, ҳар хил тоифадаги раҳбарлар билан учрашишга тўғри келган. Беморлар учун фойдали бир нарсани жорий этиш шунчалар қийин бўлишини сира билмаган эканман. Кейин билсам, жуда оғир вазифани бўйнимга олибман. Умуман, ўзим ҳақимда унча гапиролмайман.

— Сизни Хоразмда машҳур ҳайкалтарош — санъаткор, очлик билан даволаш усулининг бошловчиси сифатида яхши билишади. Бугунги кунда Кумушкон сайёҳлар оромгоҳида бош врач сифатида ишни давом эттираётган экансиз. Тошкентга келишингизнинг бирор сабаби борми, бу усул билан Орол ҳудудининг фалокати туфайли оғир экологик шароитларда яшаётган ҳамюртларимизни даволашингиз савоблироқ эмасми!

— Мени Кумушкон соғломлаштириш ва даволаш марказига ишга келишимдан мақсад, вақтинча очлик парҳези билан даволовчи республикада кўзга кўринадиган бир умумсоғломлаштириш марказини ташкил этиш эди. Лекин ҳали бу ниятимга эришганим йўқ. Хоразмдан кетишимга, ишни бу ерда давом эттиришга иқтисодий қийинчиликлар сабаб бўлди. Касалхона қуришга маблағ йўқ, ҳатто кейинги вақтларда беморларга минерал сув топиш ҳам қийин бўлиб қолди, баҳоси ҳам ошиб кетди. Чунки Тошкент, Самарқанд ва Фарғона шаҳарларидан келган беморлар бизнинг Хоразм сувини ичолмадилар. Бу ерда эса сув ва ҳаво жуда тоза. Йўл, транспорт, йўлланмаларнинг баҳоси кундан-кунга ошиб боришига қарамай, яна янглишганга ўхшайман. Мен Ўзбекистоннинг қаерида ишламай, ҳар бир дардман кишига чин дилдан ёрдам беришга тайёрман. Қайтанга тоза ҳаво ва тоза сув билан даволаниш беморларнинг тезроқ тузалишига кўмак беради деган умиддаман.

— Рўзмат ака, халқимизнинг овқатланиш маданиятида жуда кўп ошиқча нарсалар борлиги ҳақида ҳамиша куюниб гапирасиз. Умуман, овқатланиш маданияти ҳақида, бугунги етишмовчилик шароитида халқимизга нима дейиш мумкин!

— Мен ҳозир ҳам овқатланиш маданиятига етарли аҳамият берилмаяпти деб ўйлайман. Овқатланиш маданияти ҳақида ҳар бир одамнинг ёшига, мижозига, хизматига қараб қандай овқатни қанча миқдорда, қачон истеъмол этиш кераклигини, оиладан, болалар боғчасидан, мактаб ва олий ўқув юртларидан бошлаб тарғиб этиш керак. Ўзбекистонда овқатланиш ва овқатланишни тўғри ташкил этувчи махсус институт бўлиши лозим. Тўй маросимлари ва меҳмондорчиликларда пишириладиган ортиқча овқатларни кескин камайтириш ва ўзимизни-ўзимиз заҳарлашимизга йўл қўймаслигимиз керак.

— Ўзим ҳам очлик парҳези билан даволанадиган одам сифатида — очликни инсоннинг руҳиётига, ҳулқ-атворига, иродасига таъсири ҳақида ўйлайман. Бу усул инсон ҳарактерида ўзгариш ясаши мумкинми! Умуман ҳар қандай одам ҳам оч юравериши мумкинми!

— Очлик парҳезини ўзимда ўн тўрт йил бўлди, мунтазам ўтказиб келишим ва тўрт мингга яқин кишида узоқ давом этиб келаётган касалликларни даволаш ва уни кузатиш натижасида, бу усул билан даволаш одамни руҳий, жисмоний, ақлий фаолиятига, иродасига кескин ижобий таъсири бор. Очликни беморлар мутахассис кўрсатмаси ва назоратида ўтказсалар яна ҳам яхши бўлади. Бу усул билан юқумли касалликлар, саратон, оғир қон кетиш хавфи бўлган беморлар ва ҳомиладорликнинг иккинчи қисмида даволаниш тавсия этилмайди.

Одам боласини эзгуликка, ҳурликка етакловчи йўлларга — очлик билан танага ҳукмронлик этувчи нафс балоларини чеклаш билан эришилади. Бу усул билан даволанишни истовчи одамлар учун рўза тутмоқ очликнинг, тўғрироғи очлик парҳезининг ўрнини босиши мумкинми!

— Бу саволга дадил ижобий жавоб бериш мумкин. Очлик инсоннинг учинчи кўзи ҳисобланмиш руҳ кўзини очади. Очликда ҳид билиш, идрок этиш кучаяди ва шу маҳалгача инсон вужудида яширин бўлмиш қобилиятлар юзага келади. Агар биз очлик парҳези билан мунтазам шуғулланиб, тоза ҳаво ва тоза сувда чиниқиб вақтида жисмоний машқларни бажариб турсак, шаксиз умримиз узаяди. Исломда одам боласининг имонини — иродасини тарбиялайдиган жуда кўп фарзлар бор. Шулардан рўзанинг ҳам инсонни руҳий шаклланишида жуда катта ўрни бор. Насронийларнинг 40 кунлаб гўшт емасликлари ҳам бежизга эмас, рўзани тўғри тутишни билиш керак. Кундузи сув ичмагандан кейин кўп миқдорда ёғлик ва қовурилган овқатлар кўп чанқатади, лоҳас этади ва рўза тутишни оғирлаштиради. Мева-чева, суюқ, енгил овқатлар истеъмол қилиш айниқса вазни ошиқча одамларга фойда этади. Улар ўзларини рўза вақтида ва рўзадан сўнг яхши ҳис этадилар. Рўза тутиш инсон вужудида умумий соғломлаштириш жараёнини бошлаб беради, лекин очликнинг ўрнини босолмайди. — Тўғри, мен бутун ёшлигимни, қувватимни, умримнинг энг яхши вақтларини беморларни даволашга, янги даволаш йўлларини излашга сарфладим. Беморларни даволашда орттирган тажрибаларимни ёшларга ўргатолсам, кейинчалик бу усул Ўзбекистон ва қўшни давлатларда минглаб ҳасталарни дарддан фориғ этса, дўхтирлик бурчимни оқлаган ҳисоблардим.

— Келгуси режа ва ниятлар ҳақида!

— Режаларим кўп, улардан ҳам қилиб улгурмаган ишларим кўп. Улкан орзуим бор. У ҳам бўлса бошлаган ишларим охиригача етиб, халқимизга наф келтирса бўлди.

Суҳбатдош Саломат ВАФО.

ҚИТОБНИНГ БИРИНЧИ ЖИЛДИ НАШРГА ТАЙЁР

Наманганда «Хотира китоби»нинг биринчи жилдини нашр этишга тайёргарлик ишлари тугалланди. Унда Улуғ Ватан уруши йилларида ва шундан кейинги йилларда байналмилал бурчни бажариш чоғида ҳалок бўлган наманганликлар тўғрисидаги маълумотлар бор. Ҳарбий комиссариатлар ҳужжатхоналаридан олинган маълумотлар, ҳалок бўлган жангчиларнинг қариндошлари ва яқинларида сақланган ҳужжатларга асосланган бу материаллар Ватаннинг порлоқ келажаги йўлида жон фидо қилган наманганлик жангчилар тақдири ҳақида ҳикоя қилади.

Вилоят ҳокимлиги «Хотира китоби»ни нашр этиш учун ярим миллион сўм пул ажратди. Китоб республика мустақиллигининг икки йиллиги арафасида босмадан чиқади.

Келгуси сонда:

- **БИЗНЕС МАКТАБИ**
- **ДАВЛАТ МУКОФОТИГА — ЁШ НОМЗОДЛАР**

Газета саҳифаланаётганда:

МУСОБАҚАЛАР МАРҲУМЛАРНИНГ ЮРТИДА ЎТАДИ

1979 йили авиация ҳалокати туфайли вафот этган «Пахтакор» футбол жамоаси хотирасига турнир ўтказиш одат тусига кирган. Бу йилги мусобақалар жуда қизғин ўтмоқда. Куни кеча турнирнинг ярим финал ўйинларида қайси жамоалар иштирок этишини аниқлаш учун қуръа ташланди. Қуръага кўра «Нурафшон» — «Пахтакор», «Сўғдиёна» — «Навбаҳор»ни қабул қилади. Ғолиблар «Пахтакор-79» хотира турнирининг финалида куч синашади. Дарвоқе бундан буён мусобақанинг финал ўйини марҳум пахтакорчилар туғилиб ўсган жойларда ўтказилади. Бу йил у Николай Куликовнинг юрти — Янгиерда бўлиб ўтади. Футбол ишқибозларини 11 август куни Янгиерда ажойиб ўйин кутади.

Анвар МЕЛИБОЕВ.

Хотира

Эл дуосини олган

Қоракўлга кўпинча фасллар сингари ўзгарувчан кайфиятда бораман. Марҳум Равшанжоннинг онаси яшайдиган бежиримгина «Шайхлар» қишлоғига етмасимданоқ ушбу муштипар аёл бус-бутунлигича хаёлимда гавдаланади.

Она мунгли боқиб, садосиз сўрайди.

Жавобга ожиз қоламан.

Унсиз йиғлайди.

Тасаллига тилим айланмайди. Тўғрироғи, нима деб овутишни билмайман.

Ҳа, Равшанжон касалхонада 20 кун ётди. Сўнгги дақиқаларгача қишлоқдошлари олдидан жилмади. У оламдан кўз юмган кунда ҳам жигарим, дея уввос солиб йиғлаганлар ўшалар — ҳамқишлоқлари бўлди. Охирги манзилга ҳам шулар элтиб қўйишди.

Автомобиль фалокати туфайли воқеа юз берди. Бахтсиз ҳодиса Равшанжоннинг бу ҳаётни тарк этишига мажбур этди.

Ҳадиси Шарифда: «Эй яхшилар, бировларга яхшилик қилинглар, бир-бирингизга меҳр-оқибатли бўлинглар. Асло ёмонлик раво кўрманглар. Зероки, сизлар бунинг учун жаннат боғларида мукофот олурсизлар» деб бежиз айтилмайди.

Равшанжон Ниёзов Қоракўл район марказидаги автокорхоналарнинг бирида ҳайдовчи эди. Ўзгалар ҳожатини чиқариб юрган бу олийжаноб ҳислатли инсонни эндиликда кўпчилик кўзига ёш олиб эслашади. Чунки Равшанжон қисқагина умрини ҳам яхшиликка бахшида этди. Бировга сира ёмонликни раво кўрмади. Дўсти-ёри — ҳамкасабалари эди. Дардини, ҳасратини ҳам шуларга ёрарди. Тасаллини ҳам ҳамкасбларидан эшитарди. Қувончли кунларни-ку, шуларсиз ўтказмас эди.

Равшанжоннинг кичик фарзанди ҳар куни ҳархаша қилади. Не қилсин, отасини қўмсайди. Ахир, унда ҳам отадан қолган юрак бор.

Неваранинг нидоси бувисининг мадорини қуритади.

Начора, берган ҳам, олган ҳам қодир эгам. Шукр, малҳамга мурувват шиор экан. Қишлоқдошлари, ишхонадагилари унутгани йўқ. Уларнинг момодан бир оғиз ҳол сўраб тургани — дунё бергани.

С. САЛИМОВ.

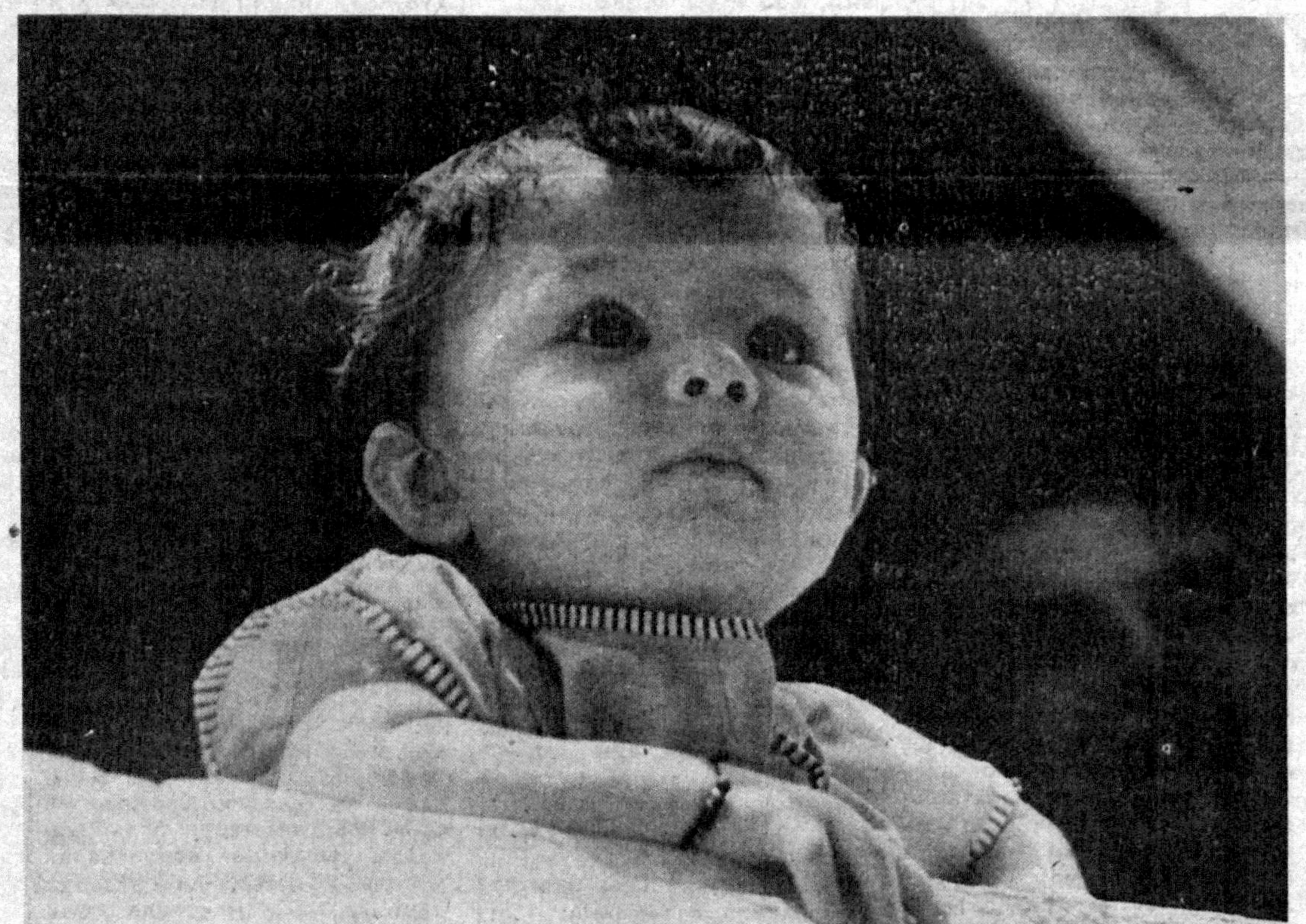

...ҲАЙРАТЛАРИНГ БЕҒУБОР, СОДДА

М. АМИН суратлавҳаси.

«БОЛАЛИКТЕПА» ЁРДАМГА МУҲТОЖ

Долзарб мавзу

«Болаликтепа» қалъаси...

Эсимда, ўзим тенги бир гуруҳ болалар билан шу тепалик атрофида қўй боқиб, зовурлардан қамиш ўриб, ёғоч-тахталардан қурол ясаб «уруш-уруш» ўйнардик. Бир куни бекиниш учун ўртоғим Рустам билан қалъа деворлари ўпирилиб кетган жойга тушдик. Шу пайт ўртоғим «Бу ёққа кел, мана бу нима?» деб чақириб қолди. Қарасам сарғиш нарса кўриниб турибди. Кавлай бошладик. Синган ҳум, яна бир қанча ҳайкалчалар чиқди. Бизга уларнинг қизиғи йўқлиги учун ташлаб юбордик. Баъзан болалар чиройли безатилган кўза, ҳум топишиб, уйларига олиб кетардилар ҳам. Қишлоқда хумга сув солиб, идиш сифатида фойдаланганларни жуда кўп кўрганман. Чунки ҳум сувни саратонда ҳам яхтай сақлайди-да. Кейинчалик бу ерда сочилиб, синиб ётган кўзалар ва бошқа ашёвий қолдиқлар йўқолиб кетди.

Бир куни журналистлар союзининг аъзоси Норқувват ака Тўраев билан «Болаликтепа»ни зиёрат қилгани бордик. Бу ерда аҳвол жуда ночор эди. Тепаликнинг атрофига экинлар экилиб, тагига сув кетаётганидан емирилиб бормоқда. Текисланиб уйлар қад ростламоқда...

Илгари ўқитувчи бўлган Усмон бобо Тангировнинг айтишича, 1971 йил археологлар томонидан «Болаликтепа» қазилган. Шунда 18 та хона бўлиб, улардан 8 таси ҳимояланувчи хона бўлганлиги аниқланган. Хоналарнинг биридан қалъа деворларининг қулаши натижасида кўмилиб қолган учта сурат чиққан экан.

«Ўзбекистон тарихи», «Менинг жонажон тарихим», «Ўзбекистон тарихи ва маданияти» ва бошқа китобларда бу тепаликлар ҳақида ниҳоятда кам маълумот берилган. Халқ оғзаки ижоди деганимизда, кўз олдимизга «Алпомиш», «Гўрўғли» достонлари келади. Нима учун Ўзбекистоннинг қадимги тарихи деганимизда, ибтидоий жамоа тузумидан дарак берувчи Сурхон воҳасидаги ғорлар, кундан кунга нураб бораётган кўҳна шаҳарлар, улардаги асори-атиқалар кўз олдимизда гавдаланмайди?

— Мактабимизда тарихий обидаларга оид бирорта материал йўқ. Илгари ўқувчиларни «Болаликтепа»га экскурсияга олиб чиқардик. Жамоа хўжалиги у ерларни шахсий хўжаликларга бўлиб берганидан кейин бора олмаяпмиз. Чунки бировнинг томорқасидан болаларни олиб ўтишга иймонасан киши, — дейди Гагарин номли ўрта мактабнинг тарих фани ўқитувчиси Райҳон опа Ташанова.— Мактаб маъмурияти томонидан эътироз билдирилсада, қулоқ солишмади. Ҳеч бўлмаса, ўқувчилар ўтадиган йўлакча ташланглар десак ҳам унамадилар. Бу кўҳна шаҳар (тепалик) нафақат бизнинг ўқувчиларга, балки бошқа юртдаги талабаю, сайёҳларни ўзига жалб этадиган муқаддас қадамжо-ку!..

Биз тепаликлар ҳақида чуқур билимга эга бўлган «Болаликтепа» китобининг муаллифи, Ўзбекистон халқлар тарихи музейи ходими, тарих фанлари кандидати Л. И. Альбаумнинг фикри билан қизиқдик.

— 1953 йили «Болаликтепа» ҳақиқатан ҳам борлиги аниқланди. Ўша йили қазиш пайтида «мўъжиза» рўй берди. Портретлар, сопол идишлар борлиги аниқланди-ю, қазилган жой кўмилиб маҳкамлаб қўйилди. Катта тайёргарликдан сўнг махсус рассомлар, археологлар билан 1954 йили қайтадан қазиш ишлари бошланди.

«Болаликтепа» V—VI асрга оид қалъа. Эфталитлар даврида қурилган. Қалъанинг ўртасида катта ҳовли бўлган. Атрофида кичкина-кичкина хоналар бўлиб, уларда жангчилар яшаган. Хоналарнинг бирида «муқаддас олов» ёниб турган. Буни деворда сақланиб қолган қора кукунларга асосланиб айтаяпман. Одамлар «муқаддас олов» атрофига ҳар хил меваларни қўйиб кетишган. Қазиш жараёнида олма, узум ва бошқа меваларнинг данаги ва турли хил музиқа асбоблари топилди. «Болаликтепа»нинг ёнидаги кичкина тепаликдан катта қалъага ўтадиган кўприк бўлган. Ёв босиб келганда одамлар кўприк орқали катта қалъага ўтиб жон сақлаганлар.

Яна шуни айтиб ўтишим жоизки, «Болаликтепа»га яқин бўлган жойда номсиз тепа бор эди. Ўша тепаликни ҳам ўрганиш режамизга киритилганди. Бироқ, бир йил ўтгандан кейин борганимизда, тепалик бузиб ташланган экан. Ишонасизми, кўза, сопол идишлар, ҳайкалчаларнинг синган бўлаклари атрофда товланиб, сочилиб ётарди. Афсуски, кўз ўнгимизда битта тепалик ўрганилмасдан йўқолиб кетди.

«Болаликтепа»дан чиққан кўза, майда ҳайкаллар, мато, сопол идишлар, уй-рўзғор буюмларининг бир қисми Ўзбекистон халқлар тарихи музейида, бир қисми эса Термиз тарих музейида сақланмоқда. Хавашлар (портретлар) ҳозир Самарқанд археология институтида. Улар реставрация қилингандан кейин, Ўзбекистон халқлар тарихи музейига келтирилади.

Бугун кўз ўнгимизда тарихимизнинг бир булаги бўлмиш энг нодир ёдгорлик нураб бормоқда. Ваҳоланки, «Болаликтепа»ни бутун жаҳон аҳли билади. Агар тепаликлар йўқолиб кетса, тарихимидан айриламиз. Қонунга кўра тарихий обидалар теварак-атрофида ҳеч қандай қурилиш ишлари олиб борилмаслиги керак. Буни тушунган одамлар томорқа олгани билан уй солишни бошламай, экин экиб турибди. Ўйлаймизки, мутасадди ўртоқлар ҳам аҳвол билан атрофлича танишиб нотўғри ташланган қадамнинг олдини оладилар. Вақти келиб бу ноёб ёдгорлик сайёҳларнинг севимли қадамжоларига айланса ажаб эмас.

Раззоқ ШОЙМАРДОНОВ,
ТошДД журналистика факультетининг 1-босқич талабаси.

1993 йил Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги Тошкент Қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва ирригация муҳандислари олий билимгоҳи ҳузуридаги лицейи томонидан МАҲМАСАЛАЕВ Шамси Уролович номига берилган АУ № 308493 рақамли йўқолган етуклик аттестати

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (масъул котиб), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчи: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ ва "ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ: хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00130. Буюртма Г — 336. 62462 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 22.00.